

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Pienyrittäjän palkan määrittelmä

Kauppinen, Kaisa
Lyytikäinen, Elisa

2015 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Pienyrittäjän palkan määritelmä

Kaisa Kauppinen ja Elisa Lyytikäinen
Liiketalous
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2015

Kaisa Kauppinen ja Elisa Lyytikäinen

Pienyrittäjän palkan määrittelmä

Vuosi 2015 Sivumäärä 63

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantona vakuutusyhtiölle ja eläkevakuutusyhtiölle. Toimeksiantajien pyynnöstä tehtiin opas yrittäjille, sekä yrittäjien eri sopijaosapuolille, kuten verottajalle, eläkevakuutusyhtiölle, työttömyyskassalle ja vahinkovakuutusyhtiölle avuksi yrittäjän palkan määrittelyssä. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda selkeä ja kattava ohjeistus yrittäjän palkasta. Työssä syvennyttiin yrittäjän palkan eri osa-alueisiin yhteisen mallin löytämiseksi laajan teoriapohjan avulla.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö koskee yrittäjän palkan määrittämistä, mikäli sitä voi edes palkaksi kutsua. Yrittäjän ansio määritellään tahosta riippuen hyvin eri tavoin ja terminologia on vaihtelevaa. Yrittäjän palkka tulisi määrittää todellisen työpanoksen arvon mukaan, mutta kovin harva yrittäjä määrittää palkkaansa todellisuudessa siten. Aloittavan yrittäjän tulee tehdä kattava liiketoimintasuunnitelma sekä määrittellä oman työnsä arvo, jotta hän voi arvottaa työnsä muille sopijaosapuolille. Se summa, josta yrittäjä maksaa veroa ei määrää millään tavoin muille sopijaosapuolille ilmoitettavaa summaa.

Yrittäjän ”palkalle” on monta paremmin kuvaavaa sanaa kuten yrittäjän työtulo, vuosityöansio ja työpanoksen arvo. Yrittäjien eläkelain mukaan yrittäjän palkasta käytetään termiä työtulo, joka tulisi määrittellä yrittäjän todellisen työpanoksen mukaan. Termiä vuosityöansio käytetään, kun määritellään tapaturmavakuutuksen suuruutta, ja siinä huomioidaan tapaturmahetkellä oleva ansiotaso. Yrittäjän työpanoksen arvo on yrittäjän itse määrittelemä summa oman työnsä arvosta.

Tutkimuksen tueksi haastateltiin pienyrittäjiä sekä tutkittiin tilastokeskuksen sekä vakuutusyhtiöiden tilastoja. Tavoitteena oli selvittää, miten yrittäjät määrittelevät työnsä arvon sekä miten hyvin he tuntevat sosiaali- sekä vakuutusturvansa. Työn lähtökohtana oli toimeksiantajan todellinen tarve oppaalle, jonka avulla pienyrittäjien tietämystä voitaisiin parantaa, jolloin yrittäjän voivat turvata taloutensa mahdollisen työkyvyttömyyden sattuessa.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että yrittäjän palkalle on lähes yhtä monta määrittelmää kuin yrittäjiäkin. Yrittäjillä on myös harhaanjohtavia käsityksiä YEL-vakuutuksesta, mikä voi johtaa YEL-työtulon tiedostamattomaan minimoimiseen. Suomessa toimii tällä hetkellä noin 353 000 yritystä. Iso osa näiden yritysten yrittäjistä poistuu väestörakenteen takia samoihin aikoihin työelämästä. Näin ollen YEL-työtulon minimoimisen seuraukset koskevat suurta osaa suomalaisista.

Kaisa Kauppinen and Elisa Lyytikäinen

Small entrepreneur's salary

Year	2015	Pages	63
------	------	-------	----

This thesis project was carried out as an assignment to the insurance company and the pension insurance company. At the request of the client the outcome of this project is in the form of a guide for entrepreneurs and for the various contracting parties, such as to the tax authorities, pension insurance company, the unemployment fund and the insurance company. The aim of the thesis is to create a clear and comprehensive guideline to determine entrepreneur's salary. The thesis examines different factors affecting the entrepreneur's salary from a broad theoretical basis.

This functional thesis concerns the determination of the entrepreneur's salary. The earnings of an entrepreneur can be defined in many different ways and the terminology varies. The entrepreneur's salary should be determined by the actual value of the work, but only in a few cases does this seem to be so. A new entrepreneur should do a comprehensive business plan and determine the value of his/her own work, so that they can value their job for other contracting parties. The entrepreneur defines an annual earnings to the different parties, which are not dependent on each other.

There are many more descriptive words to refer to an entrepreneurs' salary such as entrepreneurial income, annual earnings and labor input's value. The legislation concerning pension provision for entrepreneurs uses the term income, which should be defined by the actual labor input of the entrepreneur. The term annual earnings is used when determining the amount of accident insurance to be paid. An entrepreneur's work input value is self-defined by the entrepreneur by the sum of the value of their own work.

For this research small entrepreneurs were interviewed and various statistics were examined. The aim was to find out how the entrepreneurs determine the value of their work and how well they know the social welfare and insurance cover. The starting point was a real need for this kind of guide that would help the small entrepreneurs to improve their knowledge so that they can safeguard their economies if something happens.

From the research results it can be concluded that wages have almost as many definitions as there are entrepreneurs. Entrepreneurs have also misleading perceptions of the entrepreneur's pension insurance, which can lead to unconscious minimization of entrepreneurs' pension insurance. There are currently about 353 000 companies in Finland. Many entrepreneurs are leaving working life at the same time, because of the population structure. So the consequences of minimizing entrepreneurs' pension insurance relates to the whole society.

Keywords: entrepreneur's pension insurance, small entrepreneur, wage, annual earnings

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Opinnäytetyön tarkoitus	7
1.2	Lähestymistapa	7
2	Yrittäjyys Suomessa	10
2.1	Pienyrittäjäksi ryhtyminen	11
2.2	Pienyrittäjän ”palkan” määritelmä lyhyesti	12
2.3	Yrittäjän työpanoksen arvon määrittely	13
3	Yrittäjän oma talous.....	14
3.1	Yrittäjän palkka luontoisetuina.....	15
3.2	Pakolliset menot	16
4	Verottaja	18
4.1	Verotus eri yhtiömuodoissa.....	18
4.2	Päivärahat ja kilometrikorvaukset	21
4.3	Verotuksessa vähennyskelpoisia menoja	22
4.4	Verottaja seuraa yrittäjien toimintaa	23
5	Yrittäjän sosiaaliturvan järjestäminen	24
5.1	Lakisääteinen yrittäjäeläkevakuutus eli YEL-vakuutus	24
5.2	Yrittäjän työttömyysturva	28
5.3	Yrittäjän työterveyshuolto	29
5.4	Kela.....	30
6	Muu vakuutusturva sekä sijoittaminen	30
6.1	Vapaaehtoinen vakuuttaminen	30
6.2	Yrittäjä sijoittajana.....	33
7	Tutkimus.....	34
7.1	Pienyrittäjien haastattelut	34
7.2	Tilastojen tulkinta	38
8	Yhteenveto	41
	Lähteet	44
	Kuviot	50
	Taulukot	51
	Liitteet.....	52

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön on tarkoitus toimia apuna yrittäjille sekä yrittäjien eri sopijaosapuolille yrittäjän palkan määrittelyssä. Kaikki tahot, kuten verottaja, eläkevakuutusyhtiö, työttömyyskassa ja vahinkovakuutusyhtiö määrittelevät yrittäjän palkan eri tavalla. Yhtenäistä ohjetta, joka kokoaisi kaikkien osapuolten määritelmät yrittäjän palkasta, ei ole olemassa. Pienyrittäjän toimintaa koskevaa aineistoa on tehty varsin vähän, koska suurin osa koskee suuria ja keskisuuria yrityksiä. Tästä johtuen pienyrittäjälle voi olla haastavaa lähteä määrittämään itse oma palkkansa.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on toteutettu yhdessä yhteistyöyrityksien kanssa. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa aina jotakin konkreettista, esimerkiksi ohjeistus tai tietopaketti (Airaksinen & Vilka 2004, 51). Tässä tapauksessa tarkoituksena on tuottaa yhtenäinen ja selkeä raportti yrittäjän palkasta. Tarkoituksena on, että kaikille sopijaosapuolille löytyy riittävän selkeä ohjeistus, jonka avulla yrittäjä pystyy turvaamaan toimintansa riittävälle tasolle.

Toimeksiantajina toimivat vakuutusyhtiö ja eläkevakuutusyhtiö, joilla oli tarve tällaiselle kartoitukselle ja se sopii hyvin opinnäytetyöksi. Työn valmistuttua se toimii toimeksiantajien tukena, koska se on koottu ohjeistukseksi siitä, mitä kaikkea yrittäjän palkan määrittelyssä tulee ottaa huomioon. Koko opinnäytetyö toimii ohjeena toimeksiantajille, mutta yrittäjille on liitteeksi koottu tiivistetty opas palkan määrittelystä.

Kohderyhmänä tässä opinnäytetyössä ovat pienyrittäjät sekä heidän sopijaosapuolensa. Airaksisen ja Vilkan (2004, 40) mukaan kohderyhmän hahmottaminen auttaa rajaamaan opinnäytetyötä sekä auttaa valitsemaan tutkimuksen tuloksista oikeanlaista informaatiota. Kohderyhmältä on myös mahdollista pyytää palautetta valmiista opinnäytetyön tuotoksesta, tässä tapauksessa palautetta valmiista oppaasta voidaan pyytää haastateltavilta yrittäjiltä sekä yhteistyöyrityksen edustajilta.

Tutkimusmenetelminä tässä opinnäytetyössä käytetään haastattelua, joka on laadullinen tutkimus sekä määrällisenä tutkimuksena erilaisten tilastojen tulkintaa. Tutkimuksista saadut tulokset analysoidaan eli käydään läpi, ja tulosten perusteella pyritään saamaan jonkinlaisia johtopäätöksiä yrittäjän palkan määrittelyyn liittyvistä ongelmista. Haastatteleamalla pienyrittäjiä eri toimialoilta pyritään saamaan selville, kuinka hankalaa oman palkan määrittely todellisuudessa on. Tilastoja tutkimalla pyritään selvittämään muun muassa se että, kuinka suuri osa Suomen yrittäjistä maksaa minimisumman YEL-vakuutuksesta. Tutkimus pohjautuu olemassa oleviin teorioihin, mutta tarkoituksena on saada myös syvällisempää tietoa ja laaja-

alaisempaa ymmärrystä tutkittavasta asiasta. Seuraavissa luvuissa kerrotaan tarkemmin opinnäytetyön tarkoituksesta, työhön on valitusta lähestymistavasta, sekä teoriaa valituista tutkimusmenetelmistä.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selventää, miten pienyrittäjän työpanoksen arvoa voidaan määritellä ja miten se vaikuttaa eri sopijaosapuoliin. Tätä pyritään kiteyttämään kuvioiden ja taulukoiden avulla. Tarkoituksena on luoda yrittäjille ja heidän sopijaosapuolilleen yhtenäinen ohjeistus yrittäjän palkan eri osista ja niiden määritelmistä.

Yhteistyöyrityksiltä saadun toimeksiannon mukaan tavoitteena on tehdä helposti luettava ohjeistus/opas, josta yrittäjä pystyy selvittämään tarvittavat tiedot liittyen omaan palkkaansa. Yrittäjä päättää itse, minkä verran hän maksaa sivukuluja palkastaan, mutta ongelmana on liian vähäinen tieto muista palkkoihin liittyvistä asioista. Eri sopijaosapuolet määrittävät yrittäjän palkan eri tavoilla ja käyttävät erilaista ohjeistusta sekä terminologiaa. Asian vaikeaselkoisuuden vuoksi yrittäjät määrittelevät palkan mahdollisimman alhaiseksi minimoidakseen verot, ja käyttävät tätä samaa niin sanottua palkkaa muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, mikä saattaa johtaa yrittäjän tiedostamatta puutteelliseen sosiaali- ja vakuutusturvaan.

Yritystoiminta on kyseessä, kun yrittäjä on itse vastuussa henkilökohtaisella varallisuudellaan liiketoiminnasta. Yrittäjillä ei ole työehtosopimusta, joka määrittäisi heidän työtulonsa, joten he voivat päättää itse millaisina nostoina ottavat rahaa yrityksestä. Yrittäjä nostaa mielellään rahaa esimerkiksi osinkoina tai etuina, koska niistä ei tarvitse maksaa sivukuluja. Näin hän luonnollisesti maksimoi ”palkkansa” sillä hetkellä, mutta samalla toiminta vaikuttaa päinvastaisesti hänen ansioihinsa, jos hän tulee syystä tai toisesta työkyvyttömäksi.

1.2 Lähestymistapa

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin tapaustutkimus, koska sen avulla voidaan päästä haluttuihin tuloksiin. Tapaustutkimus sopii tutkimuksen lähestymistavaksi, kun tarkoituksena on kehittämissuhteiden ideointi. Tutkimuksessa kohteena voi toimia esimerkiksi yritys tai osa sitä. Kun tehdään tapaustutkimusta, on tarkoitus kerätä tietoa tietystä nykyajan tapahtumasta tai ilmiöstä sen todenmukaisessa toimintaympäristössä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 52.)

Syvällisen ja tarkan tiedon tuottaminen on siis tapaustutkimuksen suurin tarkoitus. Tällaisen tutkimuksen avulla pyritään laaja-alaisesti ymmärtämään yritystä tai muuta tutkittavaa kohdetta sen todellisessa ympäristössä. Tapaustutkimuksella on mahdollista saada paljon tietoa

pienestäkin informaatiosta. Tapaustutkimuksen avulla saadaan vastauksia kysymyksiin miksi jotakin tapahtuu ja millä tavalla. (Ojasalo ym. 2014, 52-53.)

Tutkimuskohteita on tapaustutkimuksessa usein vain muutamia. Kohde voi olla yksi ihminen, ryhmä, organisaatio tai tapahtuma tai sitten useampi eri tapaus. Tärkeintä tapaustutkimuksessa on ymmärtää tutkittava kohde yhtenäisenä kokonaisuutena. Tutkittava kohde on valittava aina kehittämistarpeen innoittamana. Kehittämistyö pohjautuu aina jo olemassa oleviin teorioihin ja aiemmin tehtyihin tutkimuksiin, joten näistä tulee etsiä se, mikä on juuri oman tarpeen ja tavoitteen kannalta oleellista. (Ojasalo ym. 2014, 53-54.)

Tässä opinnäytetyössä yhtenä tärkeänä tutkimusmenetelmänä toimii haastattelu. Ojasalon ym. (2014, 55) mukaan haastattelu on yksi tapaustutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä ja sitä käytetään tapaustutkimuksen menetelmänä erityisesti sen takia, että ihmiset voivat kuulla ja kertoa tarkasti tutkittavasta ilmiöstä. Tapaustutkimuksen tekemiseen kuuluu oleellisena osana ihmisen toiminnan tutkiminen erilaisissa tilanteissa. Haastattelu on luonnollinen tilanne, jota voidaan soveltaa monella tavalla.

Haastattelu on tilanne, jossa eri osapuolet ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Haastattelun osapuolten välillä tulee vallita luottamus, jotta haastattelusta saataisiin oikea tulos. Haastattelu eroaa normaalista ihmisten välisestä keskustelusta sillä, että haastattelija ohjaa keskustelua koko ajan. Haastattelija haluaa vastauksia ja tietoa, haastateltava puolestaan vastaa esitettyihin kysymyksiin ja toimii siten tiedonantajana. Haastateltavan tulee ymmärtää haastattelijaa, jotta saataisiin haluttua tutkimus- ja kehittämisaineistoa. (Ojasalo ym. 2014, 108.)

Tätä opinnäytetyötä suunniteltaessa valittiin haastattelutavaksi puolistrukturoitu menetelmä. Siinä haastattelija on laatinut kysymykset etukäteen, mutta niiden esittämisjärjestystä voi muuttaa haastattelun kuluessa. Kysymysten sanamuotoja ei ole tarkkaan määritelty, sekin riippuu haastattelun etenemisestä. Haastattelija voi jättää kysymättä joitain suunnittelemiin kysymyksiä, jos hänestä tuntuu, että ne ovat jollain tavoin juuri siihen haastatteluun sopimattomia. Samalla tavalla haastattelija voi keksiä lisäkysymyksiä haastattelun edetessä. (Ojasalo ym. 2014, 108.)

Haastattelut äänitetään ja sen jälkeen ne litteroidaan eli kirjoitetaan puhtaaksi. Litteroinnin avulla päästään tarkemmin analysoimaan hankittua aineistoa. Analyysivaiheessa litteroitu aineisto luetaan läpi moneen otteeseen, jotta se voidaan luokitella ja siitä voidaan löytää erilaisia yhteyksiä työn teoriaosuuteen. Litteroitu aineisto yleensä jaotellaan teemoittain, jotta pystytään tarkastelemaan aineistossa useaan kertaan esiintyviä samoja asioita kokonaisuuksina. Säännönmukaisuuksia, jotka aineistosta löydetään, pyritään tarkastelemaan syvällisesti ja pyritään löytämään niiden suhteita. Haastatteluaineiston saturaatiopiste saavutetaan, kun

haastatteluja on tarpeeksi, eli kun haastattelut eivät enää tuota tutkimuksen näkökulmasta mitään uutta tietoa. Haastattelun aineisto käydään mahdollisimman pian läpi, jotta kerätty tieto olisi vielä hyvin muistissa. (Ojasalo ym. 2014, 110-111.)

Toinen tässä opinnäytetyössä käytettävä tiedonkeruumenetelmä on erilaisten yrittäjien palkkoihin ja niiden osa-alueisiin liittyvien tilastollisten aineistojen tutkiminen. Ojasalon ym. (2014, 55) mukaan tilastojen tulkinta on myös yksi tapaustutkimuksen tiedonkeruumenetelmä. Tilastot kuvaavat tietyn joukon niitä ominaisuuksia, jotka voidaan numeerisesti ilmaista. Tilastot voivat olla erilaisissa taulukkomuodoissa, luettelona tai graafisena kuvaajana, kuten diagrammina. Tilastoilla havainnollistetaan esimerkiksi työntekijöiden palkkoja, ikää, sukupuolta ja koulutustaustaa. (Valtion tilastotyöryhmä 2011, 7.)

Tilastot kuvaavat havaintomateriaalia erilaisten lukumäärä- ja prosenttijakaumien avulla. Lisäksi tilastoja havainnollistettaessa käytetään erilaisia tilastollisia tunnuslukuja, joita ovat esimerkiksi keskiarvot, mediaanit ja keskihajonnat. Tilastot voivat sijoittua johonkin tiettyyn aikaan tai ne voivat kuvata pidempiä aikoja, kuten esimerkiksi vuotta tai kuukautta. (Valtion tilastotyöryhmä 2011, 8.)

Palkkatilastoja tulkitessa tulee tuntee niissä käytettyjen käsitteiden määritelmät sekä materiaalin kattavuuden laajuus ja laatu. Tutkijan tulee tietää tarkalleen, mitä tilasto kuvaa. Tilaston kattavuuteen ja oikeellisuuteen tulee kiinnittää erityisen tarkkaa huomiota. Esimerkiksi liian pienten aineistojen pohjalta tehdyt tilastot voivat antaa ihan väärää tietoa tutkitusta aiheesta. (Valtion tilastotyöryhmä 2011, 25.)

Yrittäjien palkkoja voidaan vertailla erilaisilla Tilastokeskuksesta saatavilla tilastoilla. Yrittäjätulojen otot yhteisöistä -tilasto kuvaa sitä rahasummaa, jonka yrittäjä oikeasti nostaa yrityksestä omaan käyttöönsä hänelle kuuluvista voitoista (Tilastokeskus 2015a). Vakuutusyhtiöillä on omia tilastoja esimerkiksi YEL-vakuuttamisesta. Näitä vakuutusyhtiöiden tilastoja voidaan hyödyntää tutkittaessa YEL-työtuloa ja sen keskiarvoa Suomessa. Edellä mainittua Tilastokeskuksen palkkatilastoa voidaan verrata YEL-vakuutustaulukkoon. Näin voidaan saada selville kuinka paljon YEL-työtuloksi ilmoitettu summa eroaa yrittäjän todellisista tuloista.

Tutkimusongelma näyttää suunnan analyysin tekemiselle. Tässä opinnäytetyössä ei ole varsinaista tutkimusongelmaa toiminnallisen päämäärän takia, joten tutkimuksellisessa osuudessa pyritään löytämään tietoa teorian tueksi. Tutkimuksen analysoinnissa ollaan kiinnostuneita aineiston sisällöstä, eli mitä aineistossa on ja mitä siinä kerrotaan. Laadullisessa tutkimuksessa analysointi antaa paljon vapauksia, mutta ongelmana voi olla lukuisat vaihtoehdot. Tutkimuksista saadut tulokset pyritään analysoimaan mahdollisimman huolellisesti ja niistä poimitaan sellaiset seikat, jotka koetaan tärkeiksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Analyyssilla tarkoitetaan tutkimuksen yhteydessä niinkin tavanomaisia asioita kuten aineistojen lukemista huolellisesti, materiaalien järjestelyä, sisällön erittelyä, jäsentämistä sekä aineiston sisällön pohtimista. Tavoitteena on kerätä runsaan materiaalin joukosta oleellimmat seikat. Haastatteluiden sekä tilastojen sisältöä ja rakennetta tarkastellaan tutkimusongelman kannalta ja etsitään keskeisiä seikkoja. Aineistoa tiivistetään, jolloin sen informaatioarvo kasvaa. Teorian sekä oman ajattelun kanssa käydään vuoropuhelua ja loppujen lopuksi kasassa on enemmän informaatiota, kuin aineiston alkuperäisessä muodossa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

2 Yrittäjyys Suomessa

Suomessa toimii tällä hetkellä noin 353 000 yritystä. Y-tunnuksia on jopa yli miljoona, mutta kaikki tunnuksen omaavat eivät täytä yrittäjyyden kriteereitä. Esimerkiksi erilaiset yhdistykset omaavat y-tunnuksen, mutta heillä ei ole toiminnassa henkilökohtaista riskiä. Yleisin tapa luokitella yritykset, on niiden henkilömäärän perusteella. Tämän luokituksen mukaan yritykset voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan; pienet, keskisuuret ja suuret yritykset. (Suomen Yrittäjät 2015a.)

Pienyritykseksi määritellään yritys, jonka palveluksessa työskentelee alle 50 henkilöä ja jonka liikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa vuodessa. Suomessa toimivista yrityksistä 98,9 prosenttia on alle 50 henkilön työllistämiä eli pienyrityksiä. Yrityksistä 93,4 prosenttia on mikroyrityksiä, joissa on alle 10 työntekijää. Pienyrityksen tulee myös täyttää riippumattomuusperuste: ”Riippumattomia yrityksiä ovat ne yritykset, joiden pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista 25 prosenttia tai enemmän ei ole yhden sellaisen yrityksen omistuksessa tai sellaisten yritysten yhteisomistuksessa, joihin ei voida soveltaa tilanteen mukaan joko Pk-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää.” (Suomen Yrittäjät 2015a.)

Keskisuuria yrityksiä ovat 50-249 henkilön työllistämät yritykset. Suomessa toimii 2592 keskisuurta yritystä, mikä vastaa 0,9 prosenttia. Suuryrityksissä työskentelee vähintään 250 työntekijää. Suomessa suuryritysten osuus on vain 0,2 prosenttia, mikä vastaa 588 yritystä. (Suomen Yrittäjät 2015a.)

Yhteiskunta ja viranomaiset asettavat pienyrittäjille haasteita. Ongelmiksi koetaan muun muassa hinnoittelun ja myynnin lisäksi käytännössä vastaan tulevat asiat, kuten verotus ja lain-säädäntö. Verottajaa kohtaan liittyy paljon ennakkoluuloja ja iso osa johtuu vain tietämättömyydestä. Yrittäjällä tulee olla riskienhallintasuunnitelma ja turvaverkosto, koska kaikkiin riskeihin ja uhkatekijöihin ei pysty itse vaikuttamaan. Henkilökohtainen riski voi olla esimerkiksi

työkyvyn menetys, joka tulee useimmiten yllättäen. Lopputulos on kannattavampi, kun yrittäjä ottaa palkan kuluissa huomioon sopivat vakuutukset suhteutettuna palkkaansa. (Akavan Erityisalat 2015.)

Yrittäjää koskevia maksuja ovat esimerkiksi eläkevakuutus, sosiaaliturvamaksu, työterveydenhuoltopalvelut, työttömyysvakuutus ja työtapaturmavakuutus. Yrittäjän eläkevakuutus on ainoa lakisääteinen maksu, mutta muihinkin osa-alueisiin kannattaa kiinnittää huomiota. Myöhemmissä luvuissa kerrotaan tarkemmin edellä mainituista yrittäjän palkan osa-alueista.

2.1 Pienyrittäjäksi ryhtyminen

Yrittäjäksi voi ryhtyä kuka tahansa. Perustamiseen ei vaadita tiettyä ikää tai koulutusta, mutta tietynlaista luonnetta kyllä vaaditaan; yrittäjäksi ryhtyvä henkilö joutuu ottamaan riskejä ja sietämään painetta sekä epävarmuutta. Ennen yritystoiminnan aloittamista on välttämätöntä tehdä kattava liiketoimintasuunnitelma, jossa yrittäjän tulee ottaa kantaa toiminnan todellisiin kuluihin ja realistisiin tuottoihin. (Holopainen 2012, 21.)

Yritystoimintaan ryhtyessä siihen vaikuttavia tekijöitä ovat oman tai mahdollisesti vieraan pääoman tarve sekä määrä. Perustamisvaiheessa tulisi huomioida vastuu yrityksen veloista ja velvoitteista sekä yrityksen ja niiden omistajien verotuksista. Toiminnan tarkoituksen ja laajuuden määrittäminen on myös otettava huomioon. (Ilmoniemi, Järvensivu, Kyläkallio, Parantainen & Siikavuo 2009, 65.)

Aloittavan yrittäjän kannattaa punnita yrittäjänä toimimisen sekä palkansaajana olemisen etuja, molemmissa on omat hyötynsä. Esimerkiksi yrittäjyys tuo vapautta, koska voi itse määritellä oman työaikansa. Todellisuudessa yrittäjä joutuu kuitenkin tekemään paljon enemmän työtä, kuin palkansaaja saman tulotason eteen, etenkin liiketoiminnan alussa. Yrittäjän tulee olla realistinen liiketoimintasuunnitelmaa laatiessa, koska hänen pitäisi saada itsellensä sama turva, joka kuuluu palkansaajalle automaattisesti. Avainkysymys yrittäjälle on, haluaako hän työmäärän ja riskien kustannuksella sen vapauden, jonka yritystoiminta mahdollistaa.

Yrittäjän tulee miettiä myös yritysmuotoa. Yritysmuodon valinnassa ei ole olemassa mitään tiettyä yleispätevää kaavaa, mutta valintaa kannattaa harkita huolellisesti. Yritysmuotoa valitessa tulisi huomioida ainakin yrityksen mahdollinen elinkaari, laajentuminen ja verotuskäytännöt. Pienyrittäjällä on merkittävä rooli yritystoiminnassa, joten yritysmuodon tulisi vastata yrittäjän omia tavoitteita liiketoiminnan suhteen. Yrittäjäksi voi tosin päätyä myös esimerkiksi sukupolvenvaihdoksen kautta, jos yritys periytyy vanhemmilta. Yrittäjä voi myös ostaa jo valmiin yrityksen ja jatkaa sen toimintaa. (Holopainen 2012, 88-89.)

Yrittäjäksi katsotaan sellainen henkilö, joka työskentelee omaan lukuunsa ilman johtoa tai valvontaa. Yrittäjällä ei myöskään ole minkäänlaista työsopimusta ja hän voi valita työaikansa ja -paikkansa itse. Yrittäjä sijoittaa omaa pääomaa toimintaansa ja on valmis ottamaan riskejä. Yrittäjä saa itse toiminnastaan tulleet voitot. (Vero 2014a.)

2.2 Pienyrittäjän ”palkan” määritelmä lyhyesti

Vai onko sellaista käsitettä edes olemassa kuin yrittäjän palkka? Yrittäjän ansio määritellään tahosta riippuen hyvin eri tavoin. Yrittäjän itselleen maksamasta rahasummasta termi ”palkka” on ainoastaan verottajan määrittelemä, eikä se ole millään tavoin tekemisissä yrittäjän todellisen työpanoksen arvon tai yrittäjäriskin kanssa.

Yrittäjän ”palkalle” on monta paremmin kuvaavaa sanaa kuten yrittäjän työtulo, vuosityöansio ja työpanoksen arvo. Yrittäjien eläkelain mukaan yrittäjän ”palkasta” käytetään termiä työtulo, joka tulisi määritellä yrittäjän todellisen työpanoksen mukaan. Termiä vuosityöansio käytetään, kun määritellään tapaturmavakuutuksen suuruutta, ja siinä huomioidaan tapaturmahetkellä oleva ansiotaso. Yrittäjän työpanoksen arvo taas on yrittäjän itse määrittelemä summa oman työnsä arvosta. (Työeläkelakipalvelu 2015; TVL 2015)

Yrittäjän ”palkkaan” vaikuttaa ensisijaisesti yrityksen tulos. Yrityksen työntekijöiden määrä tai yritysmuoto ei vaikuta yrittäjän palkkaan millään tavalla. Myöskään yrityksen liikevaihdosta, katteista tai avainluvuihin ei pysty määrittämään, millaista palkkaa yrittäjä nostaa tai varsinkaan mikä on yrittäjän työn arvo. Pienyrittäjän palkkaan vaikuttavat tahot ovat verottaja, eläkevakuutusyhtiö, työttömyyskassa, vahinkovakuutusyhtiö sekä oma talous. Yrittäjän palkan määrittämisen kulmakivi on oman talouden määrittäminen siten, että yrittäjälle jää sopivasti nettopalkkaa suhteessa kuluihin. (Yritystulkki 2015.)

Ennakkoperintälain 13 §:ssä on määritelty palkan käsite. Ennakkoperintälain mukaan kaikenlainen työ- ja virkasuhteessa ansaittu palkka, palkkio, etuus, korvaus, kokouspalkkio, avoimen yhtiön ja kommandiitti yhtiön yhtiömiehen nostama palkka sekä luottamustoimen korvaus ovat palkkaa. Palkkaa ovat erilaiset työnantajalle korvausta vastaan tehtävät työt ja palvelukset, joista maksetaan palkka, palkkio tai korvaus. Palkkaa ovat myös luontoisedut sekä erilaiset työstä maksettavat lisät ja edut. Tämä näkemys on kuitenkin vain verottajan näkökulmasta ja määritelmä koskee lähinnä perus palkansaajia, koska yrittäjälle ei ole palkan määritelmää. (Kukkonen & Walden 2014, 188.)

Yrittäjä voi toiminnassaan tehdä myös verosuunnittelua, eli jättää palkan kokonaan nostamatta. Palkattomuudesta ei tule veroseuraamuksia. Tällaisessa tilanteessa yrittäjä nostaa ”palkkaa” muilla tavoilla yrityksestä. Näin työstä saatu tulo siirtyy verotettavaksi yrityksen

tuloksen kautta. Tästä kerrotaan tarkemmin myöhemmissä luvuissa. Maksettu tai nostettavissa oleva palkka on henkilölle tuloa, ja ennakonpidätyksen tilittämismäärä astuu voimaan vasta, kun palkkaa on maksettu. (Kukkonen & Walden 2014, 191.)

2.3 Yrittäjän työpanoksen arvon määrittely

Oman työpanoksen arvon määrittely voi olla monelle yrittäjälle varsinkin toiminnan alussa todella vaikeaa. Usein oman työn hinta arvostetaan liian alhaiseksi, koska ei osata laskea kaikkia omia kuluja. Yrittäjä voi määrittellä palkkansa esimerkiksi yrityksessä työskentelevän korkeimman asiantuntijan palkan perusteella. Mikäli yrittäjällä ei ole työntekijöitä, voi hän määrittellä oman palkkansa suomalaisten mediaani palkan mukaan, joka on tällä hetkellä asiantuntijan (2015) mukaan noin 30 000 euroa. Mediaani yrittäjien työtulo on noin 15 000 euroa.

Asiantuntijan (2015) mukaan yrittäjät tekevät varsinaisen työnsä lisäksi myös muita töitä, joita ei yleensä ehdi normaalin työajan, eli 8 tunnin sisällä tehdä. Näitä muita yritystoimintaan liittyviä töitä ovat esimerkiksi suunnittelu ja mainonta, joihin kuluu keskimäärin noin puolitoista tuntia perustyöpäivän jälkeen; muut jälkityöt, joihin kuluu noin puoli tuntia sekä kirjanpitoa tai kassaa varten tehtävät työt, joihin niihinkin kuluu noin puoli tuntia päivässä. Näiden perusteella yrittäjän normaalin työpäivän pituus venyisi yli kymmeneen tuntiin.

Alla olevaan taulukkoon (Taulukko 1) on kerätty mahdollisia yrittäjien palkkoja erilaisilla tuntihinnoilla, jotka on kerrottu työhön käytettyjen tuntien määrällä. Taulukossa 2 on kerrottu Taulukon 1 summat neljällä, jotta on saatu työn arvo kuukaudessa. Näiden taulukoiden perusteella, jos yrittäjä olisi määritellyt oman työnsä arvoksi 45 euroa 50 tunnilta viikossa, olisi hänen kuukausipalkkansa 9000 euroa. Usein yrittäjien viikkotyöaika venyy yli 50 tuntiin, on työn arvo pienimmälläkin esimerkin tuntihinnalla, 20 euroa tunnissa, 4000 euroa kuussa. Harva yrittäjä kuitenkaan nostaa itselleen edes 4000 euron kuukausipalkkaa.

Tuntihinta €	Tuntimäärä	per viikko	45	50
	37,5	40		
20	750	800	900	1000
25	937,5	1000	1125	1250
30	1125	1200	1350	1500
35	1312,5	1400	1575	1750
40	1500	1600	1800	2000
45	1687,5	1800	2025	2250

Taulukko 1: Työn tuntihinta kerrottuna työn viikkotuntimäärällä

Työn arvo per kuukausi (viik- kotuntimäärä*4*tuntihinta)	37,5	40	45	50
20	3000	3200	3600	4000
25	3750	4000	4500	5000
30	4500	4800	5400	6000
35	5250	5600	6300	7000
40	6000	6400	7200	8000
45	6750	7200	8100	9000

Taulukko 2: Työn arvo kuukaudessa

Seuraavassa taulukossa (Taulukko 3) on vertailtu yrittäjän ja palkansaajan asemaa sosiaali- ja vakuutusturvan suhteen. Taulukosta käy ilmi, että yrittäjä joutuu itse vastaamaan koko sosiaali- ja vakuutusturvansa hoitamisesta. Palkansaajalle lähes kaikki hoidetaan työnantajan puolesta. Jos palkansaaja haluaa liittyä työttömyyskassaan, on se hoidettava itse.

	Yrittäjä	Palkansaaja
Työeläkevakuutus	Yrittäjä hoitaa itse	Työnantaja hoitaa
Sairasvakuutus/työterveyshoito	Yrittäjä hoitaa itse	Työnantaja hoitaa
Työttömyysvakuutus	Yrittäjä hoitaa itse	Työnantaja hoitaa
Henkivakuutus	Yrittäjä hoitaa itse	Työnantaja hoitaa
Tapaturmavakuutus	Yrittäjä hoitaa itse	Työnantaja hoitaa
Työttömyysturva	Yrittäjä hoitaa itse	Työnantaja hoitaa

Taulukko 3: Yrittäjän ja palkansaajan asema sosiaali- ja vakuutusturvan suhteen

3 Yrittäjän oma talous

Yrittäjän on mietittävä, millä tavalla hänen on edullisinta nostaa yrityksen tuloja (palkkana, osinkoina, yksityisottoina vai muuna pääomatulona) ja hänen on samalla kiinnitettävä huomiota yritykseen ja omaan talouteensa kokonaisuutena. Palkkaa tulee nostaa niin paljon, että oma talous tulee toimeen. Pääomatuloista on mahdollista saada täysimääräisiä verovähennyksiä osassa tuloverotusta. Näihin kuuluu esimerkiksi korot ja lainan takaisinmaksut. Myös ansiotuloista, jotka on nostettu palkkana, voidaan tehdä vähennyksiä tuloverotuksessa. Tähän kuuluu esimerkiksi tulonhankkimisvähennys. (Karttunen 2005, 34.)

Elinkeinonharjoittajalla on yleensä sellaisia hyödykkeitä, joita käytetään sekä toiminnan harjoittamisessa että yksityistaloudessa. Ne menot, jotka liittyvät yksityisen talouden hoitoon, eivät vaikuta yrityksen tulokseen, eivätkä siten ole vähennyskelpoisia kuluja. Kustannukset

tulee jakaa yksityistalouden ja yrityksen kulujen mukaan. Yleisimpiä kuluja, joita näiden kesken jaetaan, ovat toimitila-, puhelin- ja autokulut. (Karttunen 2005, 43.)

Seuraavassa luvussa kerrotaan erilaisista luontoiseduista, joita yrittäjillä yleensä on. Sen jälkeen kerrotaan yleisistä yrittäjäperheiden menoista, jotka on myös lueteltu taulukossa. Yrittäjän tulisi palkallaan pystyä kattamaan kaikki talouden pyörittämiseen käytetyt kulut, tai vähintään puolet, jos puolisoikin tuo rahaa talouteen.

3.1 Yrittäjän palkka luontoisetuina

Yrittäjä voi nostaa osan palkastaan luontoisetuna. Luontoisetu tarkoittaa työstä saatua korvausta muuna kuin rahana, eli tavaraa tai palvelua. Luontoisetu on verotettavaa ansiotuloa ja se arvostetaan yleensä käypään arvoon. Käypä arvo tarkoittaa yleensä luontoisedun hankkimisesta muodostuneiden kustannusten kokonaissummaa. Verohallinto määrittelee vuosittain yleisimmille luontoiseduille laskentaperusteet ja niiden arvot. Näitä luontoisetuarvoja käytetään kuitenkin vain silloin, kun luontoisetu on osana palkkaa. Luontoisetuja verotetaan niiden käytön mukaan sekä sen, milloin sitä on käytetty. (Vero 2015a.)

Yrittäjä voi nostaa myös koko palkkansa luontoisetuina. Tässä tapauksessa ennakonpidätystä ei voida toimittaa, mutta se ilmoitetaan vuosi-ilmoituksella. Sosiaaliturvamaksu hoidetaan kuitenkin normaalisti, ja se lasketaan luontoisedun arvosta. Luontoisetuina maksettu palkka on yrittäjälle edullinen keino, jolla saadaan muutettua osa yrityksen tulosta yrittäjän ansiotuloksi. Luontoisedun maksamisesta muodostuu yritykselle täysin vähennettävä kulu elinkeinoverotuksessa. Luontoisedun saanut yrittäjä puolestaan joutuu maksamaan veroa ansiotulostaan, mutta vain luontoisedun laskennallisesta arvosta. (Karttunen 2005, 43-44.)

Seuraavaksi luetellaan yleisimmät luontoisedut ja niiden rahalliset arvot vuonna 2015. Tähän on valittu neljä yleisintä luontoisetua, jotka ovat asuntoetu, puhelinetu, autoetu ja ravintoetu. Näiden lisäksi luontoisetuja ovat esimerkiksi työsuhdematkalippu ja täyshoitoetu.

Asuntoedun verotusarvoon vaikuttavat kolme eri tekijää, joita ovat asunnon pinta-ala, valmistusvuosi ja sijainti. Nämä tekijät arvostetaan uudelleen vuosittain silloisen vuokratason mukaisesti. Asuntoetu määritellään joko käypään arvon mukaan eli sen mukaan, kuinka paljon asunnon vuokra olisi vapailla markkinoilla, tai Verohallinnon määrittämän luontoisetuarvon mukaisesti. Asunnon kiinteä perusarvo ja arvo neliömetriä kohden määrittävät asuntoedun arvon. Pienet asunnot ovat yleensä suhteellisesti kalliimpia kuin suuret, joten pienten asuntojen perusarvo on korkeampi suhteessa suurempaan asuntoon. Pääkaupunkiseudun luontoisetuasuntojen arvot ovat huomattavasti korkeammat kuin muualla Suomessa. (Vero 2015a.)

Puhelinetu on kaikkein yleisin luontoisetu. Se tarkoittaa sitä, että yritys maksaa yrittäjälle puhelimen ja liittymän kokoaikaiseen käyttöön. Puhelinedun arvo on vuonna 2015 20 euroa kuukaudessa. Nykyisin puhelinetu annetaan yleensä matkapuhelinetuna, jolloin etuun sisältyy puheluiden ja tekstiviestien lisäksi myös datan siirto. (Vero 2015a.)

Autoetu tarkoittaa sitä, että yrityksen autoa käytetään yksityisajoihin. Autoetua on kahta erilaista, auton käyttöetu ja vapaa autoetu. Auton käyttöetu tarkoittaa sitä, että yrittäjä maksaa omasta pussistaan auton bensakulut, kun taas vapaa auto etu tarkoittaa sitä, että kaikki auton kulut maksetaan yrityksen kautta. Autoedun arvo kuukaudessa vuonna 2015 on esimerkiksi vuosina 2013-2015 käyttöönotetuilla autoilla vapaassa autoedussa 1,4 prosenttia auton uushankintahinnasta plus 285 euroa tai 19 senttiä per kilometri ja auton käyttöedussa 1,4 prosenttia uushankintahinnasta plus 105 euroa tai 7 senttiä per kilometri. Vanhemmilla autoilla edun prosentuaalinen arvo pienenee ja uushankintahintaan lisättävä summa suurenee. Uushankintahinta saadaan, kun vähennetään esimerkiksi maahantuojan ilmoittamasta auton hankintahinnasta ostopäivänä 3400 euroa. (Vero 2015 a; Kondelin, Laitinen & Peltomäki 2015, 20.)

Ravintoetu on järjestely, jossa yrittäjä saa ostaa ateriansa sen käypää arvoa halvempaan hintaan. Ravintoedun voi järjestää monella tavalla, esimerkiksi yrittäjällä voi olla oma työpaikkaruokala, lounassetelit käytössä tai sopimusruokailuna eli tietyn ruokailupaikan kanssa on sovittu yrityksen työntekijöiden ruokailuista. Yhtä ateriaa kohti ravintoedun arvo on vuonna 2015 6,20 euroa, jos ravintoedusta tulleet kustannukset ovat yrittäjälle 6,20 euron ja 10,10 euron välillä. Yrittäjällä voi olla myös käytössään maksukortti, jolle voi ladata tietyn summan ruokarahaa. Silloin enintään nimellisarvoltaan 10,10 euron ateria arvostetaan 75 prosentin mukaan, kuitenkin niin, että se on vähintään 6,20 euroa. (Vero 2015a; Kondelin ym. 2015, 19.)

3.2 Pakolliset menot

Tässä luvussa on vertailtu kahden eri nelihenkisen esimerkkiperheen menoja, jotka muodostuvat asumis- ja elämiskuluista. Ensimmäinen esimerkki on Piensijoittaja -blogin kirjoittajan perheen menoista, ja toinen Helsingin Sanomien vuonna 2014 haastatteleman perheen menoista. Näitä kahta listausta on vertailtu keskenään ja niistä on tehty tähän työhön sopiva yleistetympi ja vuoden 2015 hintatasoon suhteutettu taulukko. Kumpaankin perheeseen kuuluu äiti, isä ja kaksi ala-asteikäistä lasta.

Piensijoittaja -blogin kirjoittaja on vuonna 2013 koonnut oman nelihenkisen perheensä menot kuukaudessa vuodelta 2012 yhteen taulukkoon. Perhe on pienentänyt lainaansa tuhannella eurolla kuussa. Asumiseen heillä menee yhteensä noin 600 euroa. Eniten rahaa menee ruokaan,

940 euroa. Auto vie noin 420 euroa ja työmatkoihin kuuluu noin 240 euroa. Yhteensä tämän perheen menot ovat noin 5000 euroa per kuukausi. (Piensijoittaja 2013.)

Toinen esimerkki on Helsingin Sanomien (2014) haastattelema perhe. Heillä suurin osa rahasta kuukaudessa kuuluu asumiseen, 1010 euroa. Asumiskulut tällä perheellä sisältävät muun muassa kiinteistöveron, jätehuollon, lämmityksen ja sähkön. Tämä perhe käyttää ruokaan pari sataa euroa vähemmän kuin ensimmäisen esimerkin perhe, eli noin 750 euroa kuussa. Autoon rahaa käytetään noin 620 euroa kuussa. Yhteensä tämän perheen menot kuukaudessa ovat noin 4000 euroa. Heillä ei ole lainaa, joten siksi heillä menee tuhat euroa vähemmän kuin ensimmäisen esimerkin perheellä.

Alla olevaan taulukkoon (Taulukko 4) on koottu ja yhdistetty tietoja esimerkkien menoista. Eniten rahaa kuluu asumiseen ja lainan takaisinmaksuun. Ruokaan kuuluu myös iso osa ra-
hoista. Autolla kuljetaan työ-, harrastus- ja lomamatkoja, joten siihen kuuluu noin 640 euroa.

Meno	Summa (€)	Lisätieto
Lainan lyhennys	1000	
Asuminen	1010	sis. kiinteistövero, jätehuolto, lämmitys, sähkö
Vakuutukset	200	
Ruoka	950	
Kulutustuotteet	175	esim. kodinkoneet ja muut kodin hankinnat
Vaatteet	140	
Apteekki	75	
Puhelinlaskut	70	
Lasten iltapäiväkerho	60	Espoossa
Auton menot	620	sis. polttoainekulut, vakuutukset, huollot, verot
Muut menot	300	sis. netti, maksu-TV, lehtitilaukset, lääkärikäynnit, ym.
Vapaa-aika ja harrastukset	600	
Lomamatkat	100	
Yhteensä	5300	

Taulukko 4: Nelihenkisen perheen menot vuonna 2015 (Helsingin Sanomat 2014; Piensijoittaja 2013.)

Tuolla 5300 euron palkalla pitäisi yrittäjän pystyä kattamaan menot ja olisi hyvä, että jotain jäisi säästöönkin. Yleensä molemmat vanhemmat tekevät palkkatöitä tai ovat samassa yksityisyrityksessä töissä, joten heidän yhteistulonsa pitäisi olla 5300 euroa kuussa, eli 2650 euroa per henkilö, jotta talouden kulut saataisiin katettua. Jos molemmat esimerkin vanhemmista työskentelevät yhteisessä yrityksessään 50 tuntia per viikko, on molempien aikaisemmin määritellyn tuntipalkan oltava hieman yli 15 euroa (katso Taulukko 2), jotta talouden kuluihin menevä summa saataisiin katettua.

4 Verottaja

Tässä luvussa perehdytään yrittäjän palkkaan verottajan näkökulmasta. Luku käsittelee verotusta arvonlisäverosta verottomien päivärahojen maksuun. Lisäksi luvussa käsitellään verotusta eri yhtiömuotojen näkökulmista sekä kerrotaan verotuksessa vähennyskelpoisista menoista.

Verojärjestelmässä käytetään välitöntä ja välillistä verotusta. Välitön verotus on työn ja yritystulon verottamista. Mitä enemmän yritys tekee tuloja, sitä enemmän se maksaa välitöntä veroa. Välillinen verotus on niin sanottu kulutusvero, koska kuluttaja maksaa sitä kaupan yhteydessä tuotteen tai palvelun hinnassa. Välillisiä veroja ovat esimerkiksi arvonlisävero ja valmisteverot. (Vero 2015b.)

Suomessa Verohallinto kerää maksetuista veroista noin kolme neljäsosaa. Valtio, kunnat, Kansaneläkelaitos eli Kela ja kirkko ovat myös veronsaajia. Seurakuntaveroa maksavat tosin vain seurakuntaan kuuluvat henkilöt. Valtion verot ovat keventyneet viimeisten kymmenen vuoden aikana, mutta kunnan verot ovat päinvastoin kiristyneet. (Verohallinto 2009.)

Aloittavan yrittäjän pitää tehdä perustamisilmoituslomake ja toimittaa se verohallinnolle. Kun liiketoiminta on käynnistynyt, yrittäjän tulee myös ilmoittaa Verohallinnolle tiedot arvonlisäverosta, jos yritys on arvonlisäverovelvollinen ja mahdollisesti maksetuista palkoista. Nämä ovat yrittäjälle oma-aloitteisia veroja, jotka voi ilmoittaa kausiveroilmoituksella. (Vero 2012.)

Arvonlisävero on kulutusvero, jonka yrittäjä sisällyttää tuotteen tai palvelun myyntihintaan. Kuluttaja maksaa arvonlisäveron, jonka yrittäjä on velvollinen tilittämään valtiolle. Yrittäjien välisessä kaupankäynnissä ostava yrittäjä voi vähentää arvonlisäveron omassa verotuksessaan, mikäli tavaraa tai palvelua käytetään arvonlisäverollisessa liiketoiminnassa. (Vero 2012.)

Arvonlisäverovelvollisia ovat kaikki yrittäjät, jotka harjoittavat tavaroiden tai palveluiden myyntiä liiketoiminnan muodossa. Mikäli yrityksen liikevaihto on alle 8500 euroa 12 kuukauden pituisen tilikauden aikana, se ei ole arvonlisäverovelvollinen. Aloittavan yrittäjän kannattaa olla kuitenkin realistinen liikevaihtoa arvioidessaan, sillä jos 8500 euron raja ylittyy, yrittäjä joutuu maksamaan arvonlisäveron takautuvasti tilikauden alusta. Yrittäjä voi hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, vaikka liikevaihto olisi alle 8500 euroa tilikaudessa. (Vero 2012.)

4.1 Verotus eri yhtiömuodoissa

Yritysmuodon valinta vaikuttaa oleellisesti yrityksen ja samalla yrittäjän verotukseen. Suomessa on neljä erilaista perusyhtiömuotoa, jotka ovat yksityinen elinkeinonharjoittaja, henkilöyhtiö (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö), pienosakeyhtiö sekä osuuskunta. Yksityisliikettä eli toiminimeä ja sen tuloa verotetaan liikkeenharjoittajan tai yrittäjäpuolisoiden omana tulona. Henkilöyhtiöiden tuloa verotetaan yhtiömiesten eli omistajien tulona. Osakeyhtiöitä ja osuuskuntia verotetaan yhteisöinä, mutta myös niiden omistajien tuloa verotetaan tietyin ehdoin. (Kukkonen & Walden 2014, 17.) Seuraavaksi kerrotaan eri yhtiömuotojen erilaisesta verotuksesta.

Yksityisliikkeen harjoittajaa voidaan kutsua yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi tai toiminimeksi. Toiminimellä toimivan elinkeinonharjoittajan tulos perustuu elinkeinoverolain säännöksiin. Säännösten mukaan veronalaisesta tulosta vähennetään ensin hankinnasta aiheutuneet menot, ja sen jälkeen tulos verotetaan ansio- tai pääomatuloina. Pääomatuloa on lähtökohtaisesti 20 prosenttia yrityksen tuotosta tai 10 prosenttia, jos yrittäjä niin vaatii. Pääomatulo-osuus verotetaan 30 prosentin verokannan mukaan. Mikäli pääomatulot ylittävät 4000 euroa vuodessa, veroprosentti on 32 ja loppuosa verotetaan ansiotuloina progressiivisesti. (Suomen Yrittäjät 2014.)

Toiminimen nettovarallisuutta laskettaessa veronalaisista varoista pitää vähentää vähennyskelpoiset velat. Laskennassa käytetään edellisen verovuoden liiketoiminnan nettovarallisuutta. Jos kyseessä on uusi yrittäjä, pääoman tuottooperusteena käytetään kuluvan verovuoden nettovarallisuutta. Laskentaan ei oteta mukaan yrittäjän yksityistalouteen kuuluvia varoja ja velkoja. Nettovaroihin lisätään vielä 30 prosenttia edellisestä verovuotena maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. (Suomen Yrittäjät 2014.)

Ansiotulot voidaan jakaa samassa yrityksessä toimivien puolisojen kesken suhteutettuna työpanokseen. Mikäli muuta ei ilmoiteta, katsotaan heidän työpanoksensa yhtä suuriksi. Pääomatulot jakautuvat puolisojen omistaman omaisuuden mukaan. Mikäli tästä ei esitetä selvitystä, myös pääomatulot jakautuvat puoliksi. Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei ole mahdollista maksaa itselleen, puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle lapselleen palkkaa, joka olisi verotuksessa vähennyskelpoista. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 225-226.)

Mitä suurempi yritys on kyseessä, sitä suurempi osuus verotettavasta tulosta on pääomatuloa. Yritystulo on kokonaan progressiivisesti verotettavaa, jos yrityksen oma pääoma on nolla tai negatiivinen. Arvopaperit ja kiinteistöt katsotaan aina kokonaan pääomatuloksi. (Villa ym. 2007, 226.)

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi siirtää yrityksen varoja itselleen ilman tuloveroseurauksia, koska verotus tapahtuu vuositasolla syntyneestä tuloksesta. Korot eivät ole vähennyskelpoisia, jos yrityksen oma pääoma on negatiivinen yksityisnostojen takia tai mikäli niitä on rahoitettu velkarahalla. Yrittäjän on mahdollista vähentää verotettavaa tuloa toimintavaroilla. Se on enintään 30 prosenttia edellisenä vuonna maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Varauksella saa siirrettyä tuloa verotusajankohtaan. Tulo-osuus verotetaan pääomatulona ja ansiotulona. (Suomen Yrittäjät 2014.)

Avoin- ja kommandiittiyhtiöt ovat henkilöyhtiöitä. Henkilöyhtiöissä tulos jaetaan yhtiömiehille verotettavaksi tuloksi heidän edellisenä vuonna omistamansa osuuden mukaan. Tätä kutsutaan niin sanotusti suoraksi osakasverotukseksi. Tulo verotetaan pääomatulona ja/tai ansiotulona, mutta erillistä verovelvollisuutta ei henkilöyhtiöillä ole. Henkilöyhtiö voi maksaa kohtuullista palkkaa yhtiömiehilleen ja luontoisedut ovat myös mahdollisia. (Villa ym. 2007, 25.)

Osakeyhtiö puolestaan on itsenäinen verovelvollinen, jonka verokanta on 20 prosenttia yrityksen tuloista vuodessa, jos se on merkitty kaupparekisteriin ennen tilikauden päättymistä. Osakeyhtiön verotus ei vaikuta osakkaan tai yrittäjän verotukseen. Osakeyhtiön on mahdollista maksaa osakkailleen palkkaa ja luontoisetuja. Osakeyhtiön verotettava tulo lasketaan, niin että veronalaisista tuloista vähennetään kaikki vähennyskelpoiset menot. Verotettavaa tuloa on vain, mikäli tulot ovat suuremmat kuin menot, muuten yhtiö on tappiollinen. (Villa ym. 2007, 59.)

Osakkaan osuus on pääomatuloa siihen määrään asti, mikä vastaa 20 prosentin osuutta osakkaan osuudesta yhtiön nettovarallisuuteen. Pääomatulosta menee veroa 30 prosenttia, mutta jos pääomatulot ovat yli 40 000 euroa vuodessa, on verotusprosentti 32. Muu osuus on ansiotuloa ja se verotetaan progressiivisesti. (Vero 2015d.)

Osakeyhtiö voi saada tuloja kolmesta eri lähteestä, jotka ovat elinkeinotulolähde, maatalouden tulolähde sekä henkilökohtainen tulolähde. Henkilökohtaista tuloa voi olla esimerkiksi vuokratusta kiinteistöstä syntyvät tulot. Kaikkien tulolähteiden verotettava tulo lasketaan erikseen, siten että verovuoden tuloista vähennetään aikaisemmilta vuosilta syntyneet vahvistetut saman tulolähteen tappiot. Eri tulolähteistä syntyneet tulot lasketaan yhteen ja niiden summasta lasketaan yhteisön tulovero. (Villa ym. 2007, 61.)

Osakeyhtiössä säädetään varojen jakamisesta osinkona ja varojen jakamisena vapaan oman pääoman rahastosta, osakepääoman alentamisesta ja yhtiön omista osakkeista. Osakkeenomistajille voidaan jakaa varoja voitonjaolla eli osinkona sekä varojen jakamisena vapaan oman pääoman rahastosta, osakepääoman alentamisella, omien osakkeiden hankkimisella ja

lunastamisella sekä yhtiön purkamisella. Osakasta verotetaan vain, jos hän nostaa osakeyhtiöstä tuloja esimerkiksi palkkana tai osinkoina. Yhtiölle osingon jakaminen ei aiheuta veroseuraamuksia. Osakkaat eivät voi kuitenkaan tehdä verovapaita nostoja osakeyhtiön varoista. (Vero 2015e.)

Osuuskunta on osakeyhtiön tavoin itsenäinen verovelvollinen, jonka verotus ei vaikuta jäseniin. Perustaminen vaatii vähintään kolme jäsentä, jotka voivat olla luonnollisia henkilöitä, yhteisöjä, säätiöitä tai muita oikeushenkilöitä esimerkiksi henkilöyhtiöitä. Osakeyhtiölain mukaan osuuskuntien tarkoitus on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinotoiminnan tukeminen. Osuuskunta voi jakaa jäsenilleen ylijäämää tai varoja vapaan oman pääoman rahastosta, johon sovelletaan samoja verotussääntöjä kuin ylijäämän jakamiseen. (Villa ym. 2007, 120-121.)

Osuuskunnan toiminnasta syntynyttä tulosta kutsutaan ylijäämäksi, jonka saa jakaa jäsenille vain, jos säännöissä niin määrätään. Jaettavan määrän suuruus perustuu viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen sekä osuuskunnan maksukyvyyn perusteella. Jäsenille jaettava määrä määräytyy usein sen mukaan, miten he ovat käyttäneet osuuskunnan palveluita. (Villa ym. 2007, 121.)

Ylijäämä on aina osaksi verotettavaa tuloa. Verotus toimii siten, että 25 prosenttia ylijäämästä on verotettavaa tuloa ja loput 75 prosenttia on verotonta 5000 euron vuotuisen rajaan asti, jos kyseessä on yksityishenkilö. Tämän ylimenevästä osuudesta 85 prosenttia on verotettavaa pääomatuloa ja 15 prosenttia on verovapaata. Elinkeinoiminnasta tai maataloudesta syntyneestä ylijäämästä 25 prosenttia on veronalaista tuloa, ja loput 75 prosenttia on verovapaata edellä mainittuun 5000 euroon asti. (Villa ym. 2007, 131.)

Ylijäämä jaetaan ansio- ja pääomatulo-osuuteen. Jos jäsenen osuusmaksu on ollut alle 500 euroa edeltäneen tilikauden lopussa, 75 prosenttia on ansiotuloa ja loput 25 prosenttia pääomatuloa. Ylimenevästä osuudesta 75 prosenttia on veronalaista ja 25 prosenttia verotonta tuloa. (Immonen 2015.)

4.2 Päivärahat ja kilometrikorvaukset

Päiväraha maksetaan kohtuullisen suuruista ruokailun ja elämisen aiheuttamista kuluista työmatkojen aikana. Matka, jonka aikana hoidetaan työhön liittyviä tehtäviä muualla kuin omalla työpaikalla, on työmatka. Päivärahan saamiseksi on tehtävä matkalasku, josta löytyy matkan kesto, kohde ja tarkoitus, matkasta aiheutuneet kustannukset ja matkareitti. (Koponen 2011, 225.)

Päivärahasta ei makseta veroja, mutta sen maksamiseen vaaditaan, että matka tapahtuu vähintään 15 kilometrin päässä kotoa tai työpaikalta. Päiväraha lasketaan matkapäivien ajalta, yksi matkapäivä kestää 24 tuntia. Työmatkan kestäessä yli kuusi tuntia, maksetaan verottomana osapäiväraha, joka on vuonna 2015 18 euroa ja yli kymmenen tunnin matkalta veroton kokopäiväraha 40 euroa. (Koponen 2011, 225-226.)

Koposen (2011, 227) mukaan myös kilometrikorvaukset ovat verottomia. Kilometrikorvauksia maksetaan, jos käytetään omaa autoa työmatkojen tekoon. Työmatkalla ei tässä tapauksessa tarkoiteta matkaa työpaikan ja kodin välillä. Kilometrikorvauksen suuruus vuonna 2015 on 44 senttiä per ajettu kilometri (Kilometrikorvaus 2015).

4.3 Verotuksessa vähennyskelpoisia menoja

Koposen (2011, 41) mukaan menot, jotka syntyvät tulon hankkimisesta, ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Vähennyskelpoisia ovat myös verotettavaa tuloa tuottaneet menot. Kustannukset ja menoerät, jotka aiheutuvat yrittäjän yksityiskäytössä eivät ole vähennyskelpoisia. Seuraavaksi kerrotaan tarkemmin erilaisista menoista, jotka ovat verotuksessa vähennyskelpoisia.

Kaikienlaiset palkat ja palkkiot kaikkine sivukuluineen, jotka on maksettu työpanosta vastaan, ovat yrittäjälle verovähennyskelpoisia. Alla on Kukkosen ja Waldenin (2014, 190) laatima lista kaikista vähennyskelpoisista palkkoihin liittyvistä maksuista.

- lakisääteiset työeläkemaksut
- yrittäjäeläkevakuutusmaksut (YEL)
- sosiaaliturvamaksut
- työttömyysvakuutusmaksut
- tapaturma- ja henkivakuutusmaksut
- luontoisetujen järjestämisestä aiheutuvat menot
- vapaaehtoiset eläkevakuutusmaksut (rajoitetusti)
- henkilökunnan terveydenhoito- ja virkistysmenot (rajoitetusti).

Yrityksen toimintaan liittyvän liikematkan aiheuttamat menot ovat verovähennyskelpoisia. Tällaisia matkoja ovat esimerkiksi markkinointiin ja sopimusneuvotteluihin liittyvät matkat. Vapaa-ajan matkasta voidaan maksaa veronalaista palkkaa, mutta palkan kulut ovat vähennyskelpoisia palkkamenoja yritykselle. Jos matka on kokonaan työmatka, on sekin vähennyskelpoinen ja aiheutuneet kulut ovat yritykselle liikekuluja. Esimerkiksi kokous- tai messumatka luetaan työmatkaksi. (Koponen 2011, 49 ja 59.)

Vuoden 2015 alusta lähtien edustusmenoista 50 prosenttia on verotuksessa vähennyskelpoista, osuus lasketaan edustusmenojen kokonaissummasta. Edustusmenoiksi katsotaan sellaisia elinkeinotoimintaan liittyviä menoja, jotka aiheutuvat esimerkiksi vieraanvaraisuudesta asiakkaita kohtaan tai muiden liikesuhteiden luomisesta tai parantamisesta syntyneitä menoja. Yrityksen toimintaan liittyvät muut menot, jotka liittyvät vahvasti yrityksen toimintaan kuten kokousmenot tarjoiluineen, markkinointi- ja mainosmenot sekä hallintoon liittyvät menot ovat kokonaan vähennyskelpoisia. (Vero 2015f; Kukkonen & Walden 2014, 205-206.)

Kun tietyt vaaditut edellytykset täyttyvät, voi myös koulutusmenot vähentää verotuksessa. Kouluttautumisen täytyy olla yrittäjän toimintaa edistävää ja henkilöstön ammattitaitoa ylläpitävää, jotta koulutuksesta syntyvät menot olisivat vähennyskelpoisia. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset kurssimaksut ja opintomatkat. Sellaiset koulutusmenot, jotka liittyvät peruskoulutukseen, eivät ole verovähennyskelpoisia. (Kukkonen & Walden 2014, 199.)

Jos yritys kouluttaa itse työntekijöitään, ovat siitä aiheutuneet menot aina vähennyskelpoisia. Menot voidaan vähentää joko työntekijän palkkakuluna tai muuna henkilöstökuluna. Henkilökunnan kouluttamisesta syntyvät menot, jotka johtuvat yrityksessä tapahtuvasta uudelleen järjestelystä, ovat myös vähennyskelpoisia. (Koponen 2011, 56.)

4.4 Verottaja seuraa yrittäjien toimintaa

Liiketoiminnan harjoittaminen edellyttää liiketaloudellista syytä. Mikäli yritysjärjestelyn tavoitteena on pelkästään verotuksellisen edun saaminen, sille ei ole liiketaloudellista syytä. Näyttövelvollisuus jakaantuu verovelvollisen ja verottajan kesken. Jos arvioinnissa verottajalle syntyy epäily, että yrittäjän tarkoitus on vain kiertää veroja, verovelvolliselle on annettava mahdollisuus esittää selvitys havaituista seikoista. Yrittäjän tulee tehdä selvitys, josta käy ilmi, että toiminnan perusteena ovat vain liiketaloudelliset syyt. (Järvenoja 2007, 232-324.)

Veronkierto on rikoslaissa rangaistavaa toimintaa. Veropetokseksi määritellään toiminta, jossa yrittäjä antaa viranomaiselle verotusta varten väärän tiedon veron määräytymiseen vaikuttavista seikoista, salaa verotukseen vaikuttavia asioita, veron välttääkseen laiminlyö verotusta varten säädetyn velvollisuuden, muuten aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa veron määräämättä jättämisen taikka veron määräämisen liian alhaiseksi. Veronkierrosta saa sakkoja tai jopa vuosien vankeutta. (Minilex 2015.)

Verotarkastus on perusteellinen valvonnan muoto, joka kohdistuu tiettyyn yritykseen. Tämä kohdistuu erityisesti kirjanpitoon ja muuhun siihen liittyvään aineistoon. Tarkastuksen tavoitteena on turvata verojen kertyminen, välttää harmaa talous ja huolehtia, että verorasitus jakautuu lainmukaisesti veronmaksajien välillä. Tarkastus tehdään vähintään yhdeltä kalenterivuodelta ja siinä voidaan tutkia monia verolajeja yhtä aikaa. Mahdollisia virheitä korjataan myös verovelvollisen eduksi, ettei yrittäjä maksa jotain aiheettomasti. Verotarkastuksen kohteena voivat olla kaikki Suomessa toimivat yritykset. Toiminnalla ehkäistään veropetoksia. (Vero 2015c.)

Tuhannet pienyritykset joutuvat vuosittain Suomessa verotarkastuksen kohteeksi. Suurin osa näistä yrityksistä jää tarkastuksessa kiinni samoista asioista. Yritysten yleisiä kompastuskiviä ovat muun muassa puutteellinen omien ja yrityksen kulujen erottelu, puutteelliset matkalaskut ja omien ajojen ajaminen yrityksen autolla. Verotarkastajat voivat antaa ainoastaan huomautuksen, jos kyse on lievästä tapauksesta. Yrittäjien verosuunnittelu on nimensä mukaisesti suunniteltua eli tietoista, mutta samalla yrittäjä useimmiten mitoittaa YEL-vakuutuksen minimiin maksimoidakseen tulonsa. (Accountor 2015.)

5 Yrittäjän sosiaaliturvan järjestäminen

Tässä luvussa perehdytään yrittäjän sosiaaliturvan eri osa-alueisiin. Sosiaaliturvan määrittäjänä on se summa, jonka yrittäjä on ilmoittanut eläkevakuutusyhtiölle YEL-vakuutuksen vuosittaiseksi työtuloksi. YEL-työtulo tulee määritellä yrittäjän todellisen työpanoksen mukaan, koska sen perusteella yrittäjä saa esimerkiksi oikeanlaisen työkyvyttömyys- ja vanhuuseläketurvan. Lisäksi YEL-työtulon perusteella yrittäjä saa sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan. Työttömyysturvan saaminen edellyttää työttömyyskassaan liittymistä. (Työeläkelakipalvelu 2015.)

Sosiaaliturvamaksu on pakollinen ja se maksetaan ennakonpidätyksen alaisesta palkasta. Sosiaaliturvamaksu tulee toimittaa, vaikka ennakonpidätystä ei maksettaisikaan. Sosiaaliturvamaksu on maksettava kaikenlaisesta palkasta, joten se on maksettava myös esimerkiksi luontoiseduista. Päivärahoista ja kilometrikorvauksista ei makseta sosiaaliturvamaksua, koska ne eivät ole varsinaista palkkaa. Yrittäjän sosiaaliturvamaksu on vuonna 2015 2,08 prosenttia nostetusta palkasta ja se on kaikille yrittäjille samansuuruinen (Koponen 2011, 198; Suomen Yrittäjät 2015d).

5.1 Lakisääteinen yrittäjäeläkevakuutus eli YEL-vakuutus

Laissa on määritelty YEL-työtulo seuraavasti: ”Työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen (yrittäjän) tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan

olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, jonka muutoin voidaan keskimäärin vastaavan sanottua työtä.” (Yrittäjän eläkelaki 9 luku 112 § 1 mom.)

Jokaisen yrittäjän pitää Suomessa hoitaa itse oma eläketurvansa. Eläkevakuutus pitää ottaa puolen vuoden sisällä yritystoiminnan aloittamisesta. Vakuutusvelvollisuus on voimassa, kunhan yrittäjä on 18-68-vuotias, vuosittaiset vahvistetut työtulot ylittävät 7505,14 euroa (maksimissaan 170 373 euroa) vuonna 2015 ja toiminta on kestänyt vähintään neljä kuukautta. YEL-vakuutuksen ottaminen riippuu myös omistajuussuhteista. Jos osakeyhtiössä yrittäjä omistaa yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakkeista, on hän YEL-vakuutusvelvollinen. Avoimessa yhtiössä vakuutetaan yhtiömies ja kommandiittiyhtiössä vastuunalainen yhtiömies. YEL-vakuutus on aina henkilökohtainen. (Suomen Yrittäjät 2015b.)

YEL-vakuutus on ainoa pakollinen yrittäjän vakuutus. Se turvaa yrittäjän vanhuus-, työkyvyttömyys-, osa-aika- ja perhe-eläkkeen sekä työkyvyttömyyden. Pienyrittäjät pyrkivät yleensä minimoimaan kaikki maksut, mutta YEL-vakuutusta ei kannata maksaa pienimmällä mahdollisella summalla säästöyistä, koska se vaikuttaa eläkkeen kertymismäärään ja ansiosidonnaisen päivärahojen suuruuteen. Huonoina vuosina yrittäjä tosin voi pienentää tilapäisesti YEL-maksuja, mutta silloin yrittäjän tulee huomioda, että eläke karttuu vain sen mukaan kuinka paljon vakuutusmaksuja on maksettu. Taloudellisesti huonomman vuoden jälkeen YEL-maksu tulee nostaa takaisin oikealle tasolle, todellisten tulojen mukaiseksi. (YrityksenOmatalous 2015.)

YEL-työtulon on oltava sen suuruinen, jollaista palkkaa olisi maksettava ammattitaitoiselle henkilölle, joka tekisi työn yrittäjän puolesta. Palkka voi myös olla sen suuruinen, joka keskimäärin maksetaan korvauksena samasta työstä. Työtulon tulee olla samansuuruinen kuin yrittäjän työn taloudellinen arvo eli työmäärä kerrottuna työn hinnalla, katso Taulukot 1 ja 2. Tämä työtulo ei perustu yrityksen toiminnasta syntyneeseen tulokseen tai liikevaihtoon, mutta niitä voidaan hyödyntää oikean työtulon arvioinnissa. (Eläketurvakeskus 2015.)

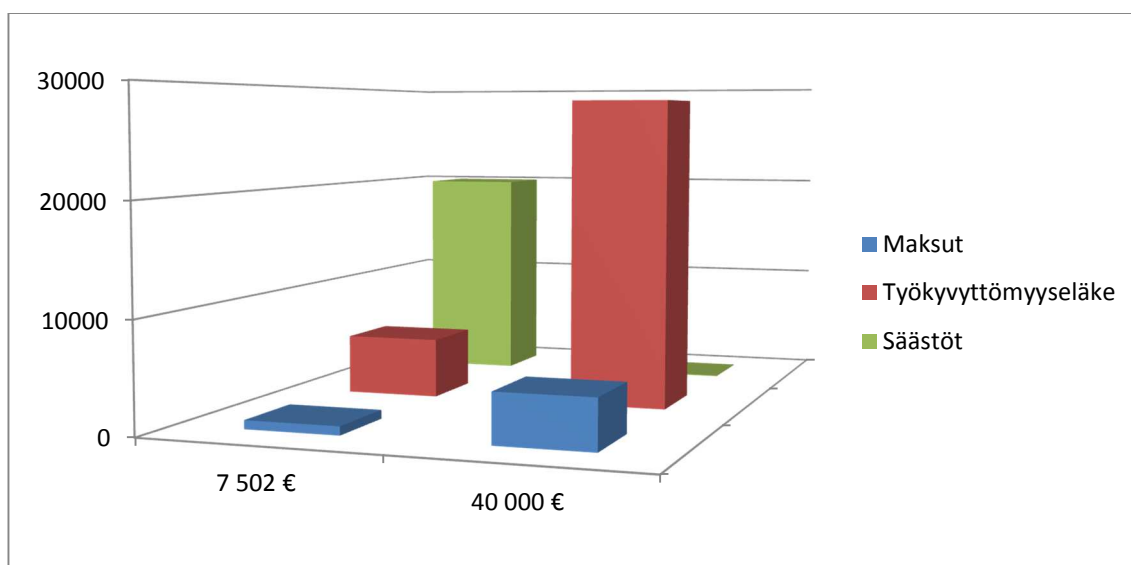
Vuonna 2015 alle 53-vuotilailta yrittäjillä YEL-maksuprosentti on 23,7 prosenttia. Yli 53-vuotilla, maksuprosentti on 25,2 prosenttia. Nämä ovat kaikille yrittäjille samat vuoden 2015 maksuprosentit, ja sosiaali- ja terveysministeriö vahvistavat ne vuosittain. Ensikertalainen yrittäjä saa maksusta alkavan yrittäjän alennuksen. YEL-maksut voi vähentää verotuksessa. (Ilmarinen 2015a.)

YEL-vakuutus sisältää myös yrittäjän omaisten turvaksi perhe-eläkkeen. Yrittäjän eläkelaisa vakuuttamisvelvollisena henkilönä pidetään liikkeen- tai ammatinharjoittajaa, avoimen yhtiön yhtiömiestä, kommandiittiyhtiön vastuunalaista yhtiömiestä sekä osakeyhtiössä johtavassa

asemassa toimivaa osakasta, joka omistaa osakkeista yli 30 prosenttia tai perheenjäsenen kanssa yhdessä yli 50 prosenttia. (Suomen Yrittäjät 2015b.)

Eläketurvakeskuksen (2015) mukaan yrittäjien vahvistetut työtulot jäävät usein alle todellisten työtulojen; YEL-työtuloksi ilmoitetaan jopa kolmanneksen pienempi summa, kuin suomalaisten keskipalkka. Matalapalkkaisilla aloilla YEL-työtulo määritellään todennäköisemmin todellisten työtulojen mukaan. Yli 20 000 euron YEL-vuosityötulon ilmoittaneita on todella vähän. YEL-vuosityötuloksi ilmoitetun määrän keskiarvo on 22 500 euroa, mutta kun tästä otetaan kovapalkkaisimmat yrittäjät pois, kuten lääkärit ja juristit, niin keskiarvoksi tulee vain 15 000 euroa. Yhteiskunta ei jätä ketään täysin rahattomaksi, mutta eläminen muuttuu haastavaksi, jos YEL on alimitoitettu.

Seuraavassa kuviossa (Kuvio 1) on esitetty, miten YEL-vakuutukseen ilmoitettu vuosityötulo vaikuttaa yrittäjän maksuihin yrittäjän sairastuessa 300 päivän ajaksi. Kuviossa on esitetty kaksi yrittäjää, jotka maksavat erisuuruista YEL-maksua vuodessa. Kuvion vasemmanpuoleinen yrittäjä maksaa YEL-maksua minimin verran, eli 7502 euroa ja oikeanpuoleinen yrittäjä todellisten tulojensa verran, eli 40 000 euroa vuodessa.

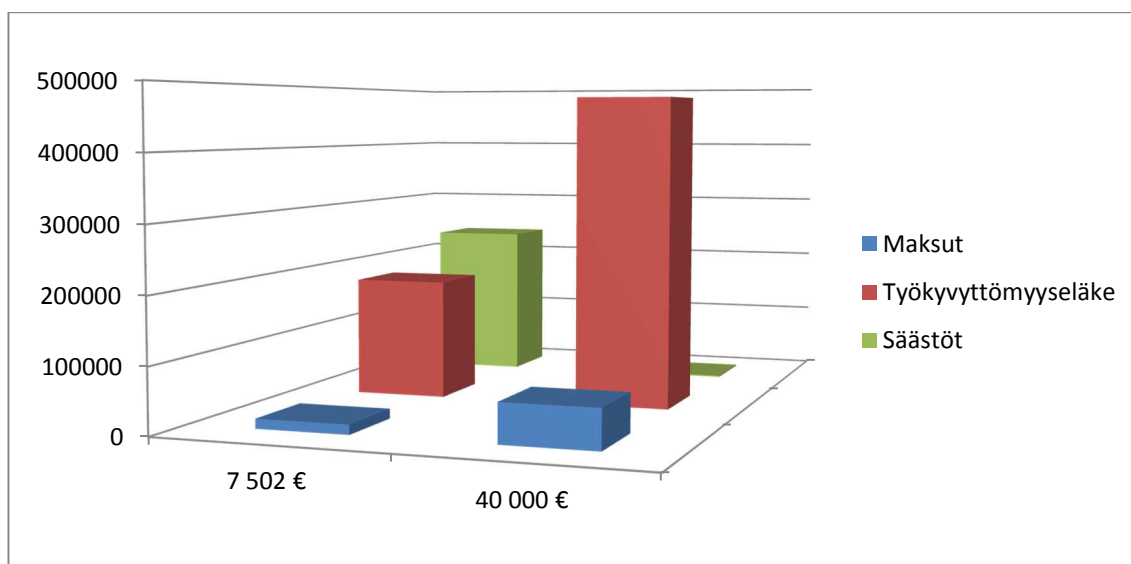

Kuvio 1: Yrittäjä sairaana 300 päivää (Elo 2015)

Jos yrittäjä on ilmoittanut YEL-vuosityötuloksi minimin eli 7502 euroa vuodessa, hänen tulee maksaa kuukaudessa YEL-maksua vain noin 150 euroa. Jos tämä yrittäjä sairastuu ja on työkyvytön 300 päivää, hän joutuu kuluttamaan säästöjään noin 20 000 euron edestä ylläpitääkseen saman kuukausittaisen tulotason, kuin töitä tehdessään. Sairauspäiväraha jää niin pieneksi, ettei se riittäisi kulujen kattamiseen. Kuvion oikealla puolella on kuvattu tilanne, jossa yrittäjä on ilmoittanut YEL-työtuloksi 40 000 euroa vuodessa. Tämä yrittäjä maksaa YEL-maksuja

kuukausittain noin 790 euroa, mutta sairastuessaan hän saa merkittävästi suurempaa sairauspäivärahaa, kuin vasemmalla puolella kuvattu yrittäjä, kuten kuvan punaiset palkit näyttävät. Tämän yrittäjän ei tarvitse kuluttaa lainkaan säästöjään sairastumisesta aiheutuneiden kulojen kattamiseksi. Yrittäjälle on kannattavampaa turvata työkyvyttömyysaika mahdollisen sairastumisen takia todellisten tulojen mukaan määritellyllä YEL-vakuutuksella kuin minimoidulla YEL-vakuutuksella ja omilla säästöillä.

Seuraavassa kuviossa (Kuvio 2) näkyy, miten YEL-vakuutukseen ilmoitettu vuosityötulo vaikuttaa yrittäjän talouteen, jos hän jää työkyvyttömyyseläkkeelle jo 40 vuoden iässä. Tässäkin on vertailtu kahta yrittäjää, jotka maksavat erisuuruista YEL-maksua. Kuvion vasemmanpuoleinen yrittäjä maksaa minimisumman YEL-maksua ja oikeanpuoleinen 40 000 euroa vuodessa.

Kuvio 2: Työkyvyttömyys 40 vuoden iässä (Elo 2015)

Yrittäjä voi joutua enneaikaiselle eläkkeelle työkyvyttömyyden takia, vaikka olisi suunnitellut jatkavansa toimintaansa vielä kymmeniä vuosia. Yleisimpiä syitä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen Suomessa ovat esimerkiksi mielenterveyden sairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, hermoston sairaudet sekä verenkiertoelinten sairaudet. (Tilastokeskus 2015b).

Jos yrittäjä maksaa minimisumman YEL-vakuutusta ja joutuu jäämään jo 40 vuoden iässä työkyvyttömyyseläkkeelle, hänen pitäisi käyttää yli 200 000 euroa säästöjään turvatakseen loppuelämänsä. Mikäli yrittäjä on puolestaan ilmoittanut 40 000 euroa vuotuiseksi YEL-työtuloksi, hänen ei tarvitse kuluttaa säästöjä lainkaan, koska oikeantasoinen YEL-vakuutus maksaa työkyvyttömyyseläkettä niin paljon, että se kattaa yrittäjälle saman tulotason.

5.2 Yrittäjän työttömyysturva

Yrittäjän työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2015 on 0,8 prosenttia palkasta 2 025 000 euroon asti ja siitä ylöspäin 3,5 prosenttia palkasta. Työttömyysvakuutusmaksun piirissä ovat 17-65 -vuotiaat yrittäjät. (Koponen 2011, 202; Suomen Yrittäjät 2015c.)

Yrittäjä on oikeutettu työttömyysturvaan, jos työssäoloehto täyttyy. Kelan (2015a) mukaan yrittäjän työssäoloehto täyttyy silloin, kun on toiminut yrittäjänä työttömyyttä edeltäneiden neljän vuoden aikana vähintään 15 kuukautta sekä yhteenlasketut työtulot ylittävät 1027,13 euroa kuussa, 12 325,55 euroa vuodessa. Työssäoloehdossa otetaan huomioon vähintään neljän kuukauden pituinen yritystoiminta.

Halutessaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan, yrittäjä voi liittyä yrittäjille tarkoitettuun työttömyyskassaan, joita on Suomessa kaksi. Nämä työttömyyskassat ovat Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa (SYT) ja Ammatinharjoittajien ja Yrittäjien työttömyyskassa (AYT). Työttömyysturvalain mukaan yrittäjä voi liittyä työttömyyskassaan sitten, kun hän on ottanut lakisääteisen eläkevakuutuksen eli YEL-vakuutuksen. Työttömyysturvalaissa yrittäjäksi katsotaan myös työntekijän eläkevakuutuksen piiriin kuuluva yrityksen omistaja, joka myös työskentelee yrityksessä seuraavin ehdoin:

- a) hän työskentelee johtotehtävissä ja omistaa yhtiötä yksin vähintään 15 % tai perheensä kanssa vähintään 30 %
- b) hän omistaa yksin tai yhdessä perheensä kanssa vähintään 50 % yhtiöstä
- c) hänellä yksin tai yhdessä perheensä kanssa on yhtä suuri määräamisvalta kuin yllä mainituissa (esimerkiksi avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö). (TYJ 2014.)

Yrityksen toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan sekä hallituksen jäsenten katsotaan työskentelevän yrityksessä johtotehtävissä. Perheenjäseniksi katsotaan yrittäjän puoliso, lapset ja vanhemmat, mikäli he asuvat yrittäjän kanssa samassa taloudessa. Edellisten ehtojen täytyessä siis myös perheenjäsenillä on oikeus ansiopäivärahaan yrittäjän jäädessä työttömäksi. (TYJ 2014.)

Yrittäjän jäädessä työttömäksi työ- ja elinkeinotoimisto selvittää, onko yrittäjä oikeasti työtön eli onko yrittäjä ilmoittautunut TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Lisäksi TE-toimisto tarkistaa, että yrittäjä on lopettanut YEL-vakuutuksen sekä ilmoittanut verohallinnolle yrityksen toiminnan lakkaamisesta esimerkiksi konkurssin takia. Oikeus työttömyyspäivärahaan on silloin, kun yritystoiminta, tuotannollinen ja taloudellinen, on päättynyt. (AYT 2015.)

Yrittäjän ansiopäiväraha määräytyy sen summan mukaan, jolla yrittäjä on itsensä vakuuttanut työttömyyskassassa vähintään 15 kuukauden aikana, ennen kuin hän on jäänyt työttömäksi. Päivärahan peruste ei kuitenkaan voi olla korkeampi kuin keskimääräinen YEL-vuosityötulo

edellä mainittuna aikana. Päiväraha koostuu määritellystä perusosasta, joka on vuonna 2015 32,80 euroa päivässä sekä ansio-osasta, joka 45 prosenttia yrittäjän päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos yrittäjällä on alle 18-vuotiaita lapsia, päiväraha nousee: yhden lapsen perusteella 5,29 euroa päivässä, kahdesta lapsesta 7,77 euroa päivässä ja kolmesta lapsesta 10,02 euroa päivässä. (SYT 2015.)

Työttömyyspäivärahaa on mahdollista saada 500 päivältä, päivärahaa maksetaan viideltä päivältä viikossa. Jos työttömyys jatkuu vielä tämän jälkeen, on yrittäjän mahdollisuus hakea Kelalta työmarkkinatukea. Työmarkkinatukea maksetaan vuonna 2015 32,80 euroa per päivä. (AYT 2015.)

Mikään laki ei määrää yrittäjää ottamaan työttömyysturvaa, mutta mahdolliseen työttömyyteen kannattaa varautua. Yrittäjän sekä tavallisen palkansaajan työttömyysturvaa on tuotu lähemmäksi toisiaan viimevuotisten uudistusten myötä. Se merkitsee yrittäjälle esimerkiksi lyhempää työssäoloa, muutoksilla on pyritty helpottamaan yrittäjän asemaa. Ensimmäiset muutokset työttömyysturvalakiin astuivat voimaan vuonna 2014. Lisäksi vuoden 2015 alusta muutoksia tuli muun muassa yrittäjän työssäoloaika- ja tulorajoihin sekä perheenjäsenten edellytyksiin päästä työttömyysturvan piiriin. (Hiitiö 2014.)

5.3 Yrittäjän työterveyshuolto

Lakisääteisesti työterveyshuolto ei kuulu yrittäjälle, mutta työntekijöille on lain mukaan pakko tarjota työterveydenhuoltomahdollisuus. Usein yrittäjät eivät tiedä, että työterveyshuollossa tarjotaan palveluita myös yrittäjille. Työterveydenhuolto on tärkeää, koska sen avulla yrittäjäkin voi ennaltaehkäistä sairauksia ja mahdollisia työkyvyn alenemiseen liittyviä riskejä. Työterveyshuolto on yrittäjälle tärkeä yhteistyökumppani, joka auttaa yrittäjää parantamaan hyvinvointiaan. Työterveyshuoltajat ovat ammattilaisia erilaisten ammattisairauksien tunnistamisessa ja he tuntevat eri toimialoilla esiintyvät kuormitustekijät. (Ilmoniemi ym. 2009, 391.)

Yrittäjän kannattaa maksaa työterveyspalveluista, koska niistä on mahdollista saada Kelalta rahaa takaisin vuosittain päivitettävään tiettyyn enimmäismäärään asti. Kelalta saatava hyvytys voi olla maksimissaan 50 prosenttia työterveyshuollon aiheuttamista kustannuksista, mutta kuitenkin enintään Kelan määrittämän enimmäismäärän verran. (Asiatieto Oy 2013, 140.)

Työterveyshuollon aiheuttamat kustannukset voidaan myös vähentää yrittäjän omassa verotuksessa. Yrittäjän työterveyshuoltoon laittama summa voi tuntua suurelta, mutta sen tarkoitus on kuitenkin tukea yrityksen toimintaa ja mahdollistaa sen jatkuvuus terveyttä edistävien

vinkkien ja sairauksien ennaltaehkäisyn avulla. Ilman työterveyshuoltoa yrittäjä ei välttämättä havaitse esimerkiksi työstä aiheutunutta liian suurta kuormitusta ajoissa, vaan joutuu jäämään kotiin lepäämään. Työkyvytön tai sairas yrittäjä ei pysty pyörittämään yritystään ainakaan sata prosenttisesti ja se tulee usein todella kalliiksi. (Ilmoniemi ym. 2009, 392.)

5.4 Kela

Kelan etuudet koskevat Suomessa asuvia henkilöitä eri tavoilla. Etuuden saamisen edellytyksenä on kuulua Suomen sosiaaliturvaan. Pääsääntöisesti kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat kuuluvat sosiaaliturvan piiriin sekä tietyillä ehdoilla Suomeen töihin tulleet henkilöt. Työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan työntekijöillä Kelan etuudet perustuvat ansioihin, mutta YEL-vakuutuksen alaisilla henkilöillä se perustuu YEL-työtulon määrään. Yrittäjän sosiaaliturvaan kuuluvat sairauspäiväraha, työttömyysturva, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat sekä korvaukset tapaturmista. (Etera 2015.)

YEL-vakuutetut henkilöt ovat oikeutettuja Kelalta saataviin päivärahoihin. Yrittäjä saa tukea toimeentuloon, jos hän sairastuu, jää työttömäksi, saa perheenisäystä tai jää eläkkeelle. Kela on yrittäjän sosiaaliturvan maksaja, joten oma perusturva kannattaa pitää riittävällä tasolla. Kelalta saatujen korvausten suuruus perustuu suoraan YEL-työtuloon, joten yrittäjän minimoidessa YEL-maksut, hän minimoi myös Kelalta saatavat etuudet, mikäli hän joutuu työkyvyttömäksi. (Kela 2015b.)

Eläkelaitos vahvistaa vuosittain yrittäjän työtulon. Vakuutuksen työtulot eivät näin ollen ole samoja kuin omasta yritystoiminnasta saadut palkka- ja ansiotulot. Nostettu palkka ei siis vaikuta päivärahojen määrään. YEL-vakuutuksen tulee olla voimassa työkyvyttömyyttä edeltävänä päivänä, jotta on oikeutettu Kelan päivärahoihin. (Kela 2015b.)

6 Muu vakuutusturva sekä sijoittaminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on keskittyä yrittäjän palkan ja siihen rinnastettavien muiden osien keskinäisiin suhteisiin sekä vaikutuksiin yrittäjän vakuutusturvan kannalta. Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin hyvän vakuutusturvan osa-alueista; hyvä vakuutusturva kattaa riskit lyhytaikaisista pitkäaikaisiin, pienistä tapaturmista työkyvyttömyyteen ja jopa kuolemaan. Myöhemmin tässä luvussa kerrotaan myös sijoittamisesta yrittäjän näkökulmasta.

6.1 Vapaaehtoinen vakuuttaminen

Yrittäjä voi ottaa YEL-vakuutuksen lisäksi muita vakuutuksia, jotka täydentävät omaa vakuutusturvaa. Muut vakuutukset tukevat yrittäjän sekä hänen perheensä sosiaaliturvaa koko elämän ajan. Sosiaaliturva perustuu kuitenkin vain vahvistettuun YEL-työtuloon. Tilapäiset muutokset YEL-vakuutusmaksuissa vaikuttavat näin ollen vain eläketurvaan. (Ilmarinen 2015b.)

Muiden vakuutusten tärkeyttä ei tule vähätellä. Palkansaajalla on automaattisesti työnantajan kustantamana ja hoitamana sellaiset vakuutukset, jotka yrittäjältä puuttuu. Yrittäjäksi ei ole järkevää ryhtyä, jos ei ole varaa vakuuttaa toimintaansa oikealle tasolle. Nykyisellä yrittäjien suosimalla minimiratkaisulla on laajat vaikutukset, koska yrittäjän palkka vaikuttaa välillisesti moniin tahoihin, esimerkiksi yrittäjän perheenjäseniin. Iso osa yrittäjistä ajautuu köyhyysrajan alapuolelle eläkkeelle siirtyessään ja rahallinen vastuu siirtyy näin ollen yhteiskunnalle, jos YEL-maksut minimoidaan koko yritystoiminnan ajalta. YEL-vakuutuksen minimoimisen vaikutukset ovat laajat ja koskevat suoraan tai välillisesti yli miljoonaa suomalaista. (Asiantuntija 2015.)

Vapaaehtoinen vakuuttaminen on kalliimpaa kuin oman työn todellisen arvon mukaan maksettava YEL-vakuutus, joten YEL-työtuloa ei kannata minimoida siinä toivossa, että saisi vapaaehtoisilla vakuutuksilla itselleen halvemmän turvan. Alla olevaan taulukkoon (Taulukko 5) on listattu YEL-vakuutukseen automaattisesti kuuluvia osia, joita on mahdollista saada myös vapaaehtoisena. Korvaussummia on vertailtu 45 000 euron ja 10 000 euron työtuloilla. Esimerkiksi perhe-eläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä ei voi korvata millään vapaaehtoisella vakuutuksella. Ne sisältyvät ainoastaan YEL-vakuutukseen. Tapaturmavakuutus on korvattavissa muilla tuotteilla, ja henkivakuutuksesta tehdään aina erillinen sopimus, koska se ei automaattisesti sisälly mihinkään vakuutukseen.

Tuote / Turva / kk	YEL työtulo 45 000 €	YEL työtulo 10 000 €	Huomioita
YEL-vakuutus			
Vanhuuseläke	1 650 €	600 €	Täydennettävissä vapaaehtoisella eläkevakuutuksella
Perhe-eläke	1 650 €	600 €	Turva ei ole korvattavissa muilla tuotteilla.
Työkyvyttömyyseläke	1 650 €	600 €	Turva ei ole korvattavissa muilla tuotteilla
Kelan turva*			

Työkyvyttömyys pv. raha	2425 €	589 €	Tapaturma ja sairaus korvattavissa, mutta maksaa paljon
Yrittäjätapaturmavakuutus*			
Tapaturman hoitokulut	3 000 €	677 €	Olemassa muita ratkaisuja
Työkyvyttömyys pv. raha tapaturmassa			Olemassa muita ratkaisuja
Työkyvyttömyyseläke	2 550 €	567 €	Turva ei ole korvattavissa muilla tuotteilla, 80 % vuosityöansiosta
Henkivakuutus			Aina erillinen sopimus

*YEL-vakuutuksen työtulo määrää turvan tason.

Taulukko 5: Saatavilla olevat vakuutusturvat 45 000 ja 10 000 euron työtulolla

Yrittäjät eivät kuulu lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin, joten heidän on huolehdittava itse omasta vakuutusturvastaan. Vakuutukseen tulee muutoksia, jotka astuvat voimaan 1.1.2016. Tästä lähtien vahvistettua YEL-työtuloa käytetään yrittäjien tapaturmavakuutuksessa vuosityöansiosta. Tapaturmavakuutuksen maksun perusteena olevan vuosityöansion tulee siis olla yhtä suuri kuin YEL-vakuutusmaksun perusteena olevan YEL-työtulon. (LähiTapiola 2015.)

Tähän asti on noudatettu vuoden 1948 työtapaturmavakuutuslakia. 1.1.2016 uusi laki, Työtapaturma- ja ammattitautilaki korvaa edeltäjänsä. Vapaaehtoisen yrittäjän tapaturmavakuutuksen voivat ottaa osakeyhtiön osakas tietyin ehdoin, avoimen yhtiön yhtiömies sekä kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies. Vapaaehtoisen vakuutuksen voi ottaa myös, jos ei kuulu lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaaehtoisen yrittäjien tapaturmavakuutuksen saa kuitenkin vain siinä tapauksessa, että omistaa YEL-vakuutuksen. Yrityksen toimiala ja tapaturmariskin suuruus määrittää myös tapaturmavakuutusmaksun suuruuden. Mitä riskialttiimpaa yrityksen toiminta on, sitä suurempi vakuutusmaksu on. (LähiTapiola 2015.)

Ottamalla tapaturmavakuutuksen, yrittäjä on vakuutettu yritystoiminnan aloittamisesta alkaen, jos hän on harjoittanut toimintaa yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Sairasvakuutuslaki asettaa yrittäjän ja palkansaajan samaan asemaan tapaturman sattuessa. Työssä aiheutuneen tapaturman tai ammattitaudin vuoksi työkyvyttömäksi joutunut yrittäjä saa korvauksen tapaturmavakuutuksestaan, mutta Kelan päivärahan saa vain tapaturmavakuutuksen korvauksen yltävältä osin, ei siis koko sairauspäivärahaa. (Suomen Yrittäjät 2015e.)

Tapaturmavakuutus on yrittäjälle vapaaehtoinen. Sairasvakuutuslain muutoksen jälkeen maksut pienenevät, mikä vaikuttaa mahdollisesti yrittäjien halukkuuteen ottaa vakuutus. Suomessa tapahtuu vuosittain noin 150 000 työtapaturmaa, joista noin kolmasosa johtaa pidempään kuin neljän päivän työkyvyttömyyteen. Yrittäjät valitsevat itse sosiaaliturvansa tason ottaessaan YEL-vakuutuksen ja tästä johtuen yrittäjien sosiaaliturva usein on matalammalla tasolla kuin palkansaajien. (Suomen Yrittäjät 2015e.)

Vapaaehtoinen eläkevakuutus kannattaa ottaa, jos haluaa täydentää lakisääteisen eläkevakuutuksen tuomaa turvaa. Vapaaehtoista eläkevakuutusta maksetaan vakuutusyhtiölle, joka puolestaan palauttaa maksetut maksut sovituissa kuukausierissä yrittäjän saavuttaessa vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, joka on vuonna 2015 68 vuotta. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat verovähennyskelpoisia. Henkivakuutus puolestaan sisältää turvan kuoleman varalle. Sovitun suuruinen summa maksetaan kuolemantapauksessa edunsaajalle. (Veronmaksajat 2014; Fennia 2015.)

Vakuutuksesta saatava korvaus ja lakisääteinen eläkevakuutus poikkeavat toisistaan siten, että yrittäjälle maksetaan eläkettä koko eläkkeellä olon ajan, vakuutuksesta maksetaan korvaukset yhdellä kertaa. Työkyvyttömyys voi tulla yrittäjälle aivan yllättäen, esimerkiksi tapaturman sattuessa, jolloin esimerkiksi vapaaehtoisella eläkevakuutuksella ei eläkettä ole mahdollisesti ehtinyt kerryttää tarpeeksi pitkään työkyvyttömyyttä varten. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen saa sitten, kun sitä alkaa itse maksaa. YEL-vakuutus puolestaan on voimassa heti kun sen ottaa.

Tapaturma- ja sairausvakuutukset korvaavat tapaturman tai sairauden aiheuttamat hoitokulut sekä ansionmenetykset YEL-työtulon perusteella. Kuolemanvakuutus korvaa YEL-työtulon perusteella yrittäjän omaisille sekä yritykselle yrittäjän kuoleman. Työkyvyttömyysvakuutus korvaa pysyvän haitan aiheuttamat kulut, tämäkin YEL-työtulon perusteella. YEL-työtulo on siis perusteena myös suurimmalle osalle vakuutuksista, joten YEL-vakuutus todellakin kannattaa määrittää todellisten tulojen mukaan.

6.2 Yrittäjä sijoittajana

Säästöjen sijoittaminen suunnitelmallisesti kannattaa aina, jos tavoitellaan hyvää tuottoa ja taloudellista turvaa. Yritystoiminnasta saatavat tulot saattavat vaihdella paljonkin, joten tulevaisuuteen kannattaa varautua säästämällä. Yrittäjä voi pitkällä aikavälillä säästää itselleen myös eläkettä. (Taloussanomien 2014.)

Kuukausitulon lisäksi saatavat kertaluontoiset lisät, kuten osingot, kannattaa sijoittaa, koska pankkitilillä makaavat rahat eivät tuota juuri mitään. Vuosien mittaan pienikin sijoitettu

summa kasvaa suureksi, jos vuosittainen korko on esimerkiksi 12 prosenttia. ”Ylimääräiset” rahat kannattaa sijoittaa, jos se vain on mahdollista. (Finlandia 2015.)

Määrittämällä vuosittainen YEL-työtulo esimerkiksi 10 000 euron tasolle, kertyy 30 vuodessa 35-vuotiaalle yrittäjälle vain 583 euron eläke. YEL-maksu on tällöin 198 euroa kuussa. 45 000 euron työtulolla eläke on 2337 euroa kuussa ja kuukausittainen YEL-maksu 889 euroa. 10 000 euron työtulolla yrittäjä maksaa YEL-maksuja 30 vuodessa yhteensä 71 280 euroa ja 45 000 euron työtulolla 320 040 euroa. Sijoittamalla YEL-maksujen erotuksen (691 euroa) esimerkiksi osakerahastoon, jossa kulut ovat alhaiset ja tuotto 6 prosenttia, kertyy yrittäjälle 30 vuodessa noin 500 000 euron varallisuus. Tästä summasta yrittäjä voi nostaa itselleen kuukausittain tarvitsemansa summan. Esimerkiksi 15 vuodelle jaettuna yrittäjä voi kuukausittain nostaa 583 euron eläkkeen lisäksi noin 3000 euroa. (Sijoittaja 2015.)

Säästämistä tehdään pitkällä aikavälillä ja se sopii esimerkiksi eläkesäästämiseen. Rahasto tai mikä tahansa muu säästäminen mahdollistaa paremman toimeentulon tulevaisuudessa, mutta se ei turvaa yrittäjän arkea. Jos YEL-vakuutusta minimisummalla maksavalle yrittäjälle sattuu tapaturma, joutuu hän luultavasti maksamaan osan hoitokuluistaan säästöillään. Säästöt hupenevat nopeasti varsinkin isomman vahingon kulujen kattamiseen, joten se tulee yrittäjälle todella kalliiksi. Yrittäjän tuleekin huomioida, että säästäminen ja sijoittaminen eivät korvaa riskivakuuttamista. Omatoiminen säästäminen on mahdollista ja erittäin kannattavaa silloin, kun YEL-vakuutus on mitoitettu oikealle tasolle. Näin yrittäjä takaa itselleen riittävän sosiaaliturvan sekä mahdollistaa taloudellisesti turvatut eläkevuodet.

7 Tutkimus

Tähän lukuun on koottu tutkimuksesta saadut tulokset sekä niiden analysointi. Tutkimus suoritettiin haastattelemalla pienyrittäjiä ja tutkimalla erilaisia tilastoja. Haastattelut olivat puolistrukturoituja ja otanta koostui hyvin eri-ikäisistä sekä eri aloilla toimivista yrittäjistä. Haastattelemalla yrittäjiä pyrittiin saamaan selville, kuinka iso ero kaikkien sopijaosapuolien palkan määrittelyssä on. Haastattelujen perusteella pyrittiin vahvistamaan jo olemassa oleva teoreettinen tieto yrittäjän palkan määrittelyn vaikeudesta. Tilastojen tulkinnalla saatiin numerista faktaa, joka myös vahvistaa olemassa olevaa tietoa.

7.1 Pienyrittäjien haastattelut

Tutkimusta varten oli tarkoitus haastatella viittä pienyrittäjää. Mahdollisia haastateltavia yrittäjiä kuitenkin löytyi erilaisten kontaktien kautta enemmänkin. Lopulta työtä varten valittiin haastateltaviksi yhteensä seitsemän pienyrittäjää. Otanta koostui eri-ikäisistä sekä eri

toimialoilla toimivista pienyrittäjistä. Haastateltavaksi valikoitui kokeneita sekä uusia yrittäjiä, jotta otanta olisi tutkimuksen kannalta mahdollisimman luotettava. Haastateltavat ovat toimineet yrittäjinä viikosta 30 vuoteen. Haastateltavien toimialat ovat kauneudenhoitoala, graafinen suunnittelu ja muotoilu, autonkorjaus ja varaosamyynti sekä rakennusviimeistely ja rakennusala.

Valmiita haastattelukysymyksiä oli yhteensä 13, ja ne ovat tämän työn lopussa liitteenä (Liite 1). Suurin osa kysymyksistä oli avoimia, koska niin haastateltavilta saatiin mahdollisimman kattavia vastauksia. Haastateltavat eivät tienneet aiheesta tai haastattelun tarkoituksesta en-tuudestaan, jottei se ohjaisi heidän vastauksiaan. Yksi haastattelu suoritettiin ryhmähaastatteluna, jossa oli kolme osallistujaa samaan aikaan. Muut neljä olivat yksilöhaastatteluja. Haastattelun suoritustavalla ei ollut merkitystä vastausten saannin kannalta.

Haastattelut suoritettiin viikoilla 43-44. Haastattelujen kestot vaihtelivat 15 minuutista 20 minuuttiin. Haastattelu oli puolistrukturoitu eli haastattelurunko oli valmiina, mutta haastattelujen aikana esitettiin tarvittaessa tarkentavia ja lisäkysymyksiä. Osassa haastatteluista kysymysten järjestystä muutettiin, jotta haastattelutilanteesta saataisiin luontevampi ja enemmän keskustelun omainen. Kaikilta haastateltavilta pyydettiin lupa haastattelujen äänittämistä varten, jotta saatu aineisto voitaisiin myöhemmin analysoida. Haastattelujen jälkeen äänitteet litteroitiin eli ne kirjoitettiin sanasta sanaan puhtaaksi.

Aineiston analysointi tehtiin litteroinnin jälkeen. Haastattelukysymykset oli järjestelty teemoittain, joten erillistä teemoittelua ei enää analysointivaiheessa tarvinnut tehdä. Jokaisen kysymyksen alle koottiin kaikkien yrittäjien vastaukset ja niistä pyrittiin löytämään eroja ja yhteneväisyyksiä. Alle on koottu yrittäjähaastatteluista tehtyjä päätelmiä ja yrittäjien omia kommentteja.

Yrittäjät määrittelevät palkkansa hyvin eri tavoilla. Tavoitteena kaikilla haastateltavilla oli kuitenkin saada vähintään talouden pakolliset kustannukset katettua. Kaikkien mielestä olisi myös hyvä, että rahaa jäisi hieman säästöön. Haastateltavien yrittäjien palkat määräytyvät esimerkiksi kuukausitavoitteen, yleisen alan hintatason, tehdyn työajan, kuukausittaisten menojen sekä yritysten vähennysten mukaan. Muutama yrittäjä sanoi nostavansa joskus osan palkastaan osinkoina. Osa kertoi palkkansa koostuvan lisäksi ruokarahasta ja kilometrikorvauksista.

Yli puolet haastateltavista sanoi nostavansa joka kuukausi saman summan palkkaa. Lopuilla kuukausipalkka vaihtelee liikevaihdon ja talouden tarpeen mukaan. Osa yrittäjistä nostaa yri-

tyksestä rahaa myös muina nostoina kuin palkkana. Tämä osuus on kaikilla noin 10-20 % kokonaispalkasta. Alle on listattu yrittäjien omin sanoin kertomia asioita rahasta, joka nostetaan muuna kuin palkkana yrityksestä:

- ”On se aika minimaalista. Joskus voi ostaa telkkarin tai tietokoneen firman kautta. Nostettava raha perustuu suoraan yrityksen liikevaihtoon. Koska minä toimin yksityisyrittäjänä, liikevaihto vuositasolla ei ole mikään kovin suuri. Suuremmissa yrityksissä voi aivan eri tavalla hukuttaa hieman isompiakin summia omia menoja. 10-15 prosenttia voisi olla se summa, jonka nostan muuna kuin palkkana. Minulla on täysiautoetu, johon kuuluu oma henkilöauto ja yrityksen pakettiauto. Messuille usein otetaan viikonlopuksi hotelli, laskettelureissuille otetaan asiakastilaisuuksia tarjoiluineen. Kyllä näistä kaikista itse asiassa koostuukin yllättävän iso summa.”
- ”Otan yritykseltä tuotteita omaan käyttöön, koska tarvitsen työssä käyttämiäni tuotteita itsekin.”
- ”Yritysmuotoni on toiminimi, niin en varsinaisesti ota yrityksestä mitään palkkana, vaan kaikki kirjautuu yksityisottoina.”

Vain yksi haastateltavista sanoi pystyvänsä määrittelemään palkkansa tekemänsä työn todellisen arvon mukaan. Loput haastateltavista yrittäjistä ei määrittele palkkaansa työnsä arvon mukaan; he kokivat työn arvon määrittelemisen olevan hankalaa, koska työtehtävät ja tarjottavat palvelut ovat vaihtelevat paljon. Suurimmalle osalle on todella tärkeää, että asiakkaat ovat tyytyväisiä. He kokevat positiivisen palautteen tuovan työlle suuren arvon, eikä sitä voi mitata rahassa. Suurin osa yrittäjistä kokee työmäärän olevan suuri suhteessa työn arvoon. Yksi yrittäjistä totesi, että: ”pienempi palkka minulla on kuin korkeimmassa asemassa olevalla työntekijällä”. Jokainen yrittäjä kuitenkin pitää tekemästään työstä, vaikka se sisältää myös ikävämpiä hommia, kuten laskutusta ja reklamaatioiden hoitamista. Työpäivät saattavat venyä jopa 12 tuntiin, mutta se ei yrittäjiä haittaa, koska he saavat tehdä työtä, josta pitävät. Yrittäjyys on heille enemmänkin elämäntapa, eli sillä ei ole pelkästään taloudellista arvoa.

Suurin osa yrittäjistä on ilmoittanut sekä verottajalle että YEL-vakuutukseen yhtä suuren summan vuosityötuloksi. Vain kaksi haastateltavista sanoi ilmoittavansa eri summat. He ovat tietoisia siitä, että eri sopimuskumppaneille voi ilmoittaa eri vuosityötulon, koska niillä ei ole mitään tekemistä keskenään. Loput yrittäjistä olettivat, että näiden summien kuuluu olla yhtä suuret. Yksi yrittäjistä antoi ohjeen nuoremmille yrittäjille: ”Ei kannata esimerkiksi 24-vuotiaana mitään YEL-vakuutusta maksaakaan. Eihän siitä mitään hyödy.” Toinen yrittäjä totesi, että: ”Moni yrittäjä sanoo, ettei saa mitään eläkettä, koska verottaja vei kaiken. Sehän johtuu vain siitä, ettei ole maksanut eläkettä itselleen. Jättämällä YEL-vakuutuksen maksamatta, kustautuu se liian pienenä eläkkeenä. Silloin kun kassa alkaa olla heikossa hapessa, on eläkemaksu ensimmäisten maksujen joukossa, jotka jätetään maksamatta. Työntekijöiden

eläkkeet hoidetaan, mutta itsestä viis.” Tämä on valitettavaa, mutta totta monen yrittäjän kohdalla.

Suurimmalla osalla haastateltavista on YEL-vakuutuksen lisäksi vapaaehtoinen eläkevakuutus sekä tapaturmavakuutus. Kahdella haastateltavista on myös sairaskuluvakuutus, joka on yrittäjälle lähes sama kuin työntekijälle työterveyshuolto. Kahdella yrittäjällä ei ole mitään vapaaehtoisia vakuutuksia, koska he eivät halua maksaa mitään ”ylimääräisiä” kuluja.

Haasteltavista yrittäjistä lähes kaikki ovat varautuneet sairauden tai tapaturman aiheuttamaan työkyvyttömyyteen lukuun ottamatta yhtä yrittäjää. Tämä yrittäjä kokee tämänhetkisen palkkansa sen verran hyväksi, ettei hän tarvitse mitään vakuutuksia korvaamaan mahdollista työkyvyttömyyttä. Kaikki yrittäjät kokevat olevansa riittävän turvattuna työkyvyttömyyden sattuessa. Suurin osa yrittäjistä on varautunut mahdolliseen työttömyyteen kuulumalla jompaankumpaan aiemmin mainittuun yrittäjien työttömyyskassaan. Kaksi nuorinta yrittäjää eivät kuulu työttömyyskassaan. Toinen sanoi, että olisi tarkoitus liittyä jossain vaiheessa, mutta on kuullut huonoja kokemuksia toisilta yrittäjiltä; yrittäjänä toimivien tuttavien mukaan työttömyyskassasta ei ole tilanteen vaatiessa ollutkaan tarpeeksi taloudellista tukea ja he kokivat maksaneensa turhaan työttömyyskassan maksuja.

Yrittäjät kokevat palkasta käteen jäävän osuuden olevan kohtuullinen vielä pakollisten maksujen jälkeenkin. Palkkaan kuitenkin vaikuttaa kuukausittain kysyntä ja työmäärä, ja se vaihtelee niiden mukaisesti. Yrittäjien mielestä verottaja vie todella suuren osan tuloista, joten he pyrkivät ilmoittamaan sille mahdollisimman pienen summan.

Kaikkien mielestä palkan määrittely ainakin toiminnan alussa on todella haastavaa. Osa yrittäjistä ei ole itse juurikaan ottanut asiasta selvää ja luottaa kirjanpitäjänsä. Palkan määrittäminen koetaan helpommaksi, kun on toiminut alalla jo pidemmän aikaa. Toimiala vaikuttaa palkan määrittämiseen; joillain aloilla on helpompi määrittellä esimerkiksi tuotteiden ja palveluiden hinnat kuin toisilla ja sitä kautta myös oman nostettavan palkan suuruus on helpompi määrittellä.

Kaikki muut haasteltavista paitsi vasta toimintansa aloittanut yrittäjä ovat sitä mieltä, että he tienaa paremmin yrittäjänä kuin työntekijöinä. Vasta-aloittanut uskoo, että tulevaisuudessa myös hän tienaa paremmin yrittäjänä kuin työntekijänä, kunhan toiminta pääsee kunnon käyntiin. Kaikki kokevat olevansa turvattuina olemassa olevilla vakuutuksillaan, jos heille sattuisi jotain. Yksityisyrittäjillä toiminta kuitenkin lakkaa saman tien, jos he eivät pääse töitä tekemään. Kenelläkään yrittäjistä ei ole mitään varajärjestelmää, jos he joutuvat olemaan töistä poissa.

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että palkan määritelmiä on lähes yhtä paljon kuin yrittäjiäkin. Palkan määrittäminen on varsinkin toiminnan alussa todella haastavaa, koska työn sekä asiakkaiden määrää on vaikea ennustaa. Yrittäjällä menee paljon työtunteja myös muihin asioihin, kuin varsinaiseen laskutettavaan työntekoon, esimerkiksi markkinointiin ja reklamaatioiden hoitamiseen ja näistä tunteista yrittäjälle ei varsinaisesti makseta palkkaa. Yrittäjät tekevät pidempää työviikkoa, kuin palkansaaja, mutta he kokevat yrittäjyyden enemmän elämäntavaksi, kuin pelkäsi työksi. Työn arvon ja työn määrän pitäisi kuitenkin olla jonkinlaisessa tasapainossa, että yritystoiminta olisi järkevää.

Yrittäjän pitää ilmoittaa palkkatulonsa eri sopijaosapuolille, mutta kaikilla on erilainen määritelmä palkalle. Esimerkiksi verottajalla ja eläkevakuutusyhtiöllä ei ole minkäänlaista riippuvuutta keskenään, mutta moni yrittäjä olettaa, että näille pitää ilmoittaa sama tulo. Yrittäjät kokevat myös, että eri sopijaosapuolilta on hankala saada tietoa asioista ja luottavat kirjanpitäjäänsä tai yhtiökumppaniinsa. Yrittäjä kantaa kuitenkin itse vastuun omista maksuistaan, joten siksi ei kannata antaa vain kirjanpitäjän hoitaa asioita. Yrittäjän pitää ymmärtää itse myös seuraukset, jos maksuja minimoidaan.

Yrittäjät ovat tietoisia siitä, että kannattaa kuulua työttömyyskassaan. He eivät kuitenkaan hahmota sitä, että työttömyys on eri asia kuin työkyvyttömyys, koska työkyvyttömyys aiheutuu sairastumisen tai tapaturman takia. Kaikilla ei ole sairastumista tai tapaturmaa varten vakuutusta. Yrittäjät eivät voi tietää, milloin jotakin sattuu, eli jos vapaaehtoiset vakuutukset puuttuvat sekä YEL-vakuutus on mitoitettu minimiin, niin yrittäjällä ei ole minkäänlaista taloudellista turvaa.

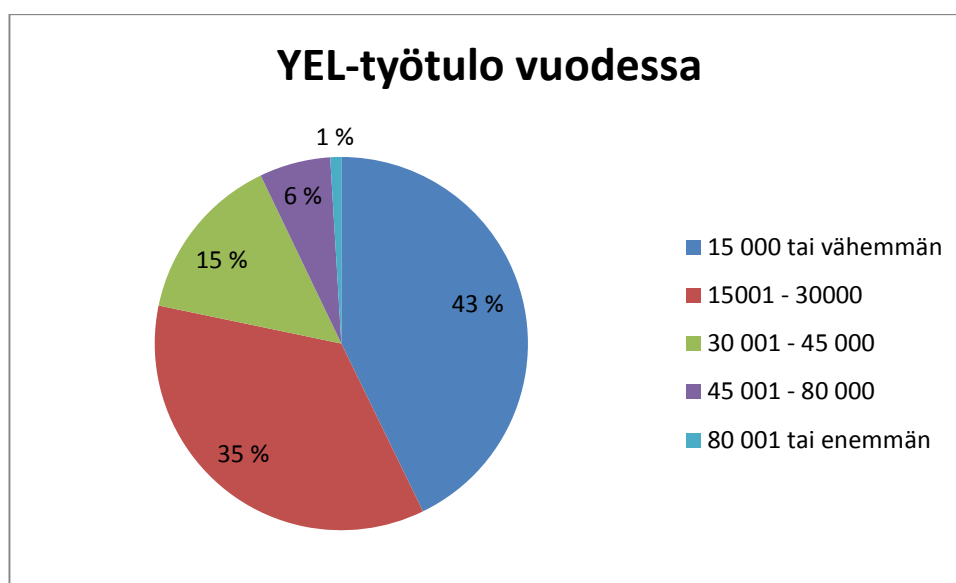
Yrittäjät väheksyvät YEL-vakuutuksen tärkeyttä, koska he luulevat, että se on pelkkä vanhuuseläkevakuutus. Tämä aiheuttaa harhaanjohtavia mielikuvia YEL-vakuutuksesta ja se johtaa usein maksun laiminlyöntiin. YEL-vakuutus astuu voimaan heti ensimmäisestä maksupäivästä lähtien. Mikäli yrittäjä on ilmoittanut todelliset vuosityötulot, saa yrittäjä ansiosidonnasta päivärahaa sen mukaan. YEL-vakuutus kattaa kuitenkin yrittäjän koko sosiaaliturvan, joka kuuluu automaattisesti jokaiselle peruspalkansaajalle.

Yrittäjät hämmästyivät itsekkin, kuinka suuri osa yrityksestä otetaan muuna kuin palkkana. He eivät olleet ajatelleet, että nostoista kertyy vuodessa yllättävän suuri summa. Yrittäjät sanoivat nostojen olevan noin 10-15 prosenttia kokonaispalkasta, mutta todellisuudessa se voi olla jopa yli 20 prosenttia. Tämä vääristää yrittäjien todellista rahan tarvetta ja todellista vuosityötuloa, koska niitä summia ei ilmoiteta mihinkään.

7.2 Tilastojen tulkinta

Tutkimuksellisessa osiossa tutkittiin myös erilaisia vakuutusyhtiöiden sekä Tilastokeskuksen tilastoja, joiden näyttö tuki olemassa olevaa teoriaa. Tilastojen pohjalta on tehty kuvia, joiden ansiosta on helpompi havainnollistaa tilastojen sisältöä.

Alla oleva kuvio (Kuvio 3) perustuu vakuutusyhtiöiden tilastoon, johon on koottu yrittäjien ilmoittama YEL-työtulo vuodessa. Kuvio havainnollistaa YEL-työtuloksi ilmoitettua summaa suhteutettuna yrittäjien määrään. Tilastossa olleita yrittäjiä on kaikkiaan 38 902. Suurimmalla osalla yrittäjistä YEL-työtulo on alle 15 000 euroa vuodessa, heidän osuus kattaa jopa 43 prosenttia yrittäjistä. Seuraavaksi suurin ryhmä kattaa 15 prosenttia ja heidän YEL on 30 001-45 000 euroa vuodessa. Kuudella prosentilla työtuloksi ilmoitettu määrä on 45 001-80 000 euroa. Tilaston mukaan ainoastaan yksi prosentti yrittäjistä on ilmoittanut YEL-työtuloksi yli 80 001 euroa vuodessa. Tilastokeskuksen (2015c) mukaan palkansaajien kokonaisansion keskiarvo vuonna 2014 oli 3308 euroa kuussa eli hieman yli 40 000 euroa vuodessa. Yrittäjien keskimääräinen YEL-työtuloksi ilmoitettu ansio on 21 462 euroa eli lähes puolet vähemmän kuin palkansaajien kokonaisansio.

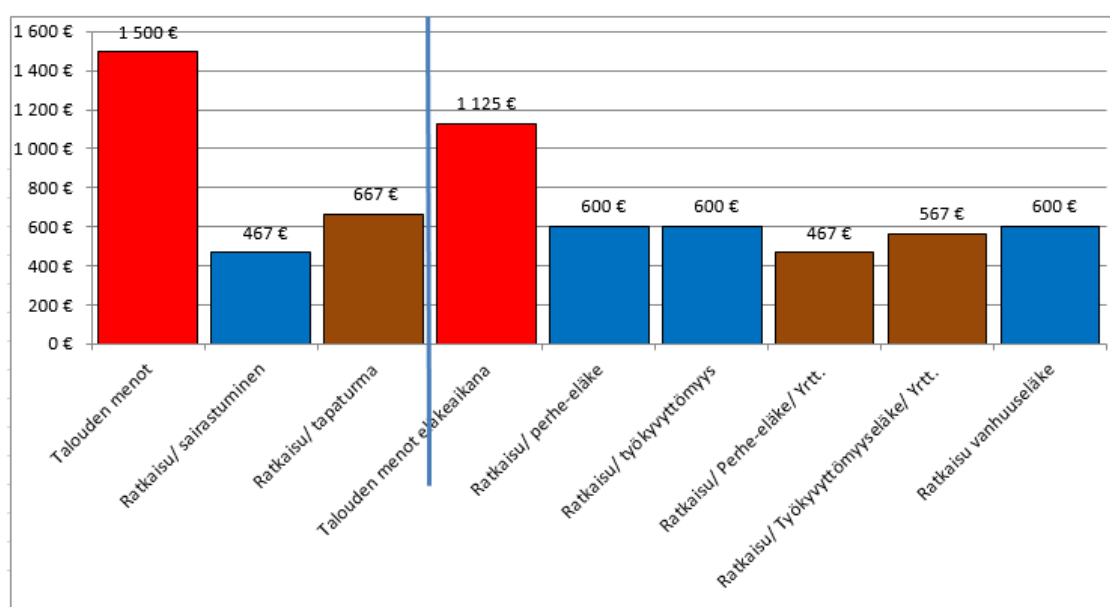

Kuvio 3: YEL-työtulo vuodessa

Seuraavissa kuvioissa (Kuviot 4 ja 5) on esitetty, miten kaksi erisuuruista YEL-työtuloa, 10 000 euroa ja 45 000 euroa, vaikuttavat työkyvyttömyystilanteessa yrittäjän etuuksiin sekä korvauksiin. Kuvioissa kuvatun yrittäjän perheeseen kuuluu kaksi lasta sekä puoliso. Kuukausittaisiin menoihin kuuluu lainan lyhennys, sähkö, auton kulut, ruoka ja jonkin verran muita kuluja. Kiinteät kulut kattavat 1500 euroa kuukaudessa, kun ei oteta puolison osuutta mukaan. Yrittäjän pitää saada katettua pakolliset 1500 euron suuruiset menot, vaikka joutuisi työkyvyttömäksi. Kuviot havainnollistavat konkreettisesti, kuinka paljon yrittäjä saa rahaa, jos hän on

minimoinut YEL-vakuutuksen ja puolestaan, miten se vaikuttaa jos hän on asettanut YEL-vakuutuksen todellisten tulojen tasolle.

Alla (Kuvio 4) on esitetty yrittäjä, jonka YEL-työtulo on 10 000 euroa vuodessa. 9 799 yrittäjää on mitoittanut YEL-työtulonsa aivan minimiin. Mikäli yrittäjä on työkyvyttömänä alle vuoden mittaisen ajan sairastumisen takia, hän saa korvauksia 476 euroa kuussa ja tapaturman aiheuttamassa työkyvyttömyydessä vastaava summa on 667 euroa kuussa. Tämä summa ei riittäisi edes kiinteiden kuukausittaisten menojen kattamiseksi. Kuviossa 4 on myös esitetty korvauksien määrä, jos yrittäjä jää työkyvyttömäksi yli vuoden mittaiselle ajanjaksolle. Hän saa eläkettä enintään 600 euroa kuussa ja vähimmillään 467 euroa kuussa. Vaikka kuviossa on esitetty, että yrittäjän eläkeajan kuukausittaiset menot ovat tippuneet hieman, niin korvaukset eivät riitä mitenkään edes niiden kattamiseksi.

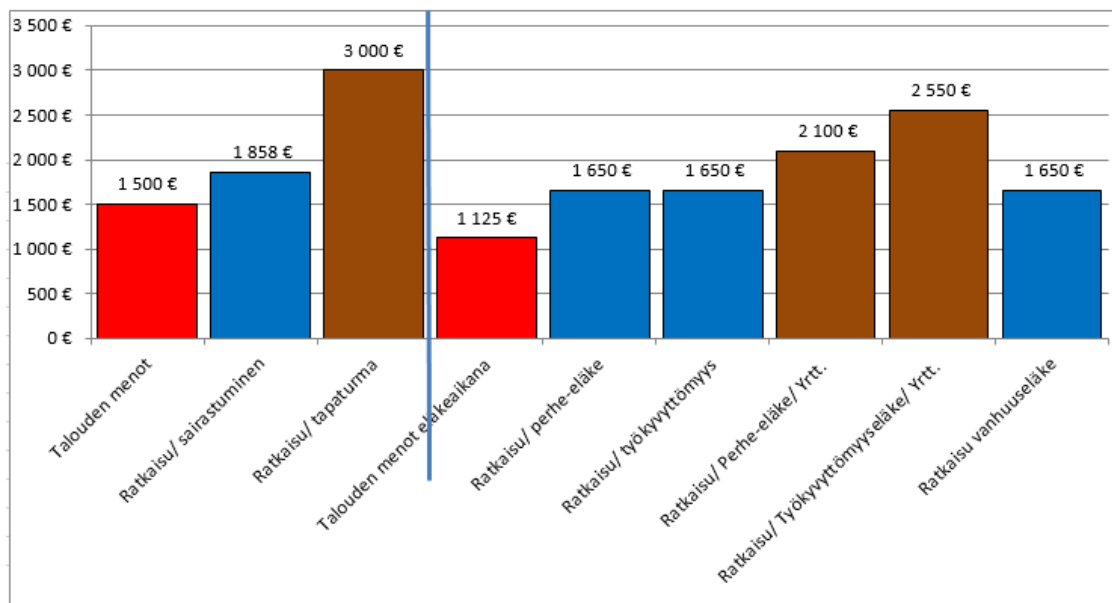
Taulukon tässä osassa on esitetty alle vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet ja korvaukset.

Taulukon tässä osassa on esitetty yli vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet sekä karkeat eläke arviot.

Kuvio 4: YEL-työtulo 10 000 €/vuosi

Alla olevassa kuviossa (Kuvio 5) on esitetty saman yrittäjän tilanne, mutta 45 000 euron suuruisella työtulolla. Suomessa toimii 36 201 yrittäjää, joiden YEL-vuosityö on alle 45 000 euroa. Tilastokeskuksen (2015d) mukaan yrittäjät olivat kuitenkin ilmoittaneet nettotulokseen keskimäärin 44 579 euroa vuodessa. Verottajalle ilmoitettu palkka on siis keskimäärin paljon suurempi kuin YEL-vakuutukseen ilmoitettu summa. Tämä saattaa pääosin johtua siitä, että yrittäjät pyrkivät minimoimaan mahdollisimman paljon kustannuksia, joten YEL-vakuutus laiminlyödään.

Taulukon tässä osassa on esitetty alle vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet ja korvaukset.

Taulukon tässä osassa on esitetty yli vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet sekä karkeat eläke arviot.

Kuvio 5: YEL-työtulo 45 000 €/vuosi

Kuvion 5 tilanne on aivan päinvastainen, kuin aikaisemmin esitettyssä kuviossa 4. Yrittäjän joutuessa työkyvyttömäksi alle vuoden mittaiseksi ajaksi, hänen saamat korvaukset kattavat jopa enemmän kuin, mitä kuukauden pakolliset menot vaativat. Yli vuoden mittaisessa työkyvyttömyydessä korvaukset ovat vähintään 1500 euroa kuukaudessa.

YEL-työtulon keskiarvoa tutkittaessa ei juuri löytynyt toimialakohtaisia eroja. Yhtiömuoto ei myöskään suoranaisesti vaikuta työtulon suuruuteen, toiminimillä työtulon keskiarvo on kuitenkin hieman pienempi kuin muissa yhtiömuodoissa. Yrityksen koko sen sijaan vaikuttaa YEL-työtulon määrään: mitä isompi yritys, sitä isompi YEL-työtulon keskiarvo. Tämä johtuu siitä, että isommilla yrityksillä on enemmän rahaa käytössään ja näin myös varaa panostaa YEL-vakuutuksiin. Myös yrittäjän ikä vaikuttaa YEL-vakuutuksen suuruuteen. Mitä vanhempi yrittäjä, sitä suurempi YEL-vakuutus. Erot eivät ole kuitenkaan kovin suuria, kyse on parin tuhannen euron kasvusta per ikäluokka (eroja vertailtiin kymmenen vuoden välein).

8 Yhteenveto

Johdannossa määriteltyjä tutkimusmenetelmiä käyttämällä ja työssä käsiteltyä laajaa teoriapohjaa hyödyntämällä on opinnäytetyön loppuun koottu yhtenäinen ja selkeä opas yrittäjän palkan määrittelyn tueksi. Olemassa olevaa teoriaa yrittäjän palkan eri osista on hyödynnetty ja yhdistetty oppaaseen. Kaikkia palkan eri osia kokoavaa ohjeistusta ei ollut aikaisemmin olemassa, joten työssä on tuotettu uutta.

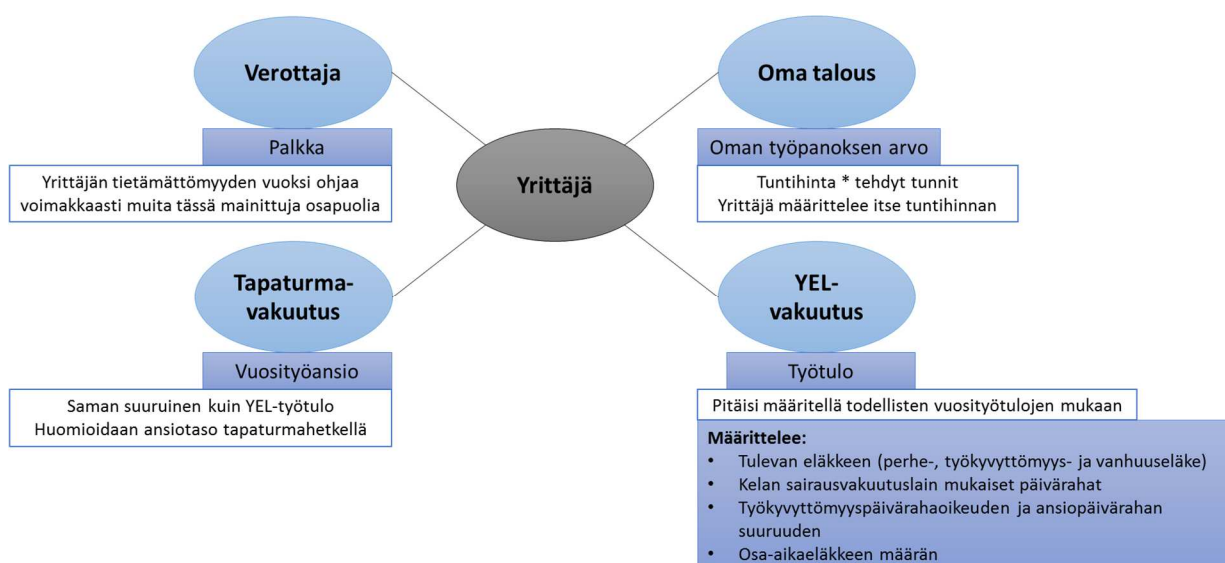
Teoriaa on kommentoitava kuitenkin myös negatiivisesti. Esimerkiksi lain määritelmä YEL-työtulosta on totta, mutta täysin riittämätön yrittäjän työn arvon määrittelemiseksi. Yrittäjän tulisi pystyä arvottamaan työnsä riittävän korkealle, jotta saisi nostettua itselleen palkkaa hieman enemmän kuin talouden kustannukset ovat. YEL-työtulo tulee määritellä todellisten tulojen mukaan. Yrittäjän nostama rahapalkka ei kuitenkaan välttämättä vastaa yrittäjän todellista työpanosta, joten verottajalle ilmoitettavalla rahapalkalla ja YEL-vakuutukseen ilmoitettavalla työtulolla ei ole mitään tekemistä keskenään. Yrittäjälle maksettava eläke koostuu koko työuran aikana kertyneistä eläkkeistä sekä YEL-vakuutuksen työtulosta. Verottajalle ilmoitettu palkka tai muut ansiotulot eivät vaikuta eläkkeen määrään. Niin kauan kuin yrittäjälle ei osata avata palkan eri osia, yrittäjä määrittelee turvan tasonsa minimillä, koska luulee sillä tavoin säästävänsä.

Yrittäjä määrittelee myös työttömyyskassaan vakuutusturvansa itse. Monet valitsevat tässä kohtaa minimimaksusumman tai jättävät koko vakuutuksen ottamatta, koska ajattelevat etteivät he jää työttömäksi tai eivät koe saavansa vakuutukseen sijoittamalleen summalle vastinetta. Jos yrittäjä kuitenkin jää esimerkiksi tapaturman takia työttömäksi, eikä hänellä ole työttömyysvakuutusta, joutuu hän elämään säästöillään ja lopulta hakemaan rahaa sosiaaliturvatoimistosta.

Haastattelujen perusteella ei saatu mitään uutta tietoa aiheeseen liittyen, mutta vastaukset vahvistivat olemassa olevaa ongelmaa palkan määrittelyn vaikeudesta ja monimutkaisuudesta. Vakuutusyhtiöiden YEL-työtulon tilastoja tutkimalla selvitettiin, että suurin osa yrittäjistä on määritellyt YEL-työtulonsa ja sitä myötä sosiaaliturvansa todella alhaiseksi. Ongelma on laaja ja koskee koko kansantaloutta viimeistään silloin, kun tällä hetkellä yrittäjänä toimivat jäävät eläkkeelle. Moni eläköityvä yrittäjä jää köyhyysrajan alapuolelle, koska YEL-vakuutus on ollut mitoitettuna liian alhaiseksi.

Työn luotettavuutta arvioitaessa voidaan todeta, että tämä opinnäytetyö on luotettava, koska tässä on käytetty useita eri lähteitä samoista asioista. Lähteinä on käytetty internetiä ja lukuisia kirjoja. Internetistä saa uusinta päivitettyä tietoa ja kirjat tukevat yleistä faktaa. Lähteiden kanssa on pyritty olemaan mahdollisimman kriittinen, koska kaikkeen tietoon mitä internetistä löytyy, ei voi luottaa. Kaikki tutkimusten vaiheet on myös kirjattu ylös, jotta lukija pystyy helposti seuraamaan mitä on tehty.

Toimeksiantaja yrityksille oli tärkeää saada selvitys tästä aiheesta, koska se on ajankohtainen. Toimeksiantajat pystyvät hyödyntämään tätä opinnäytetyötä toiminnassaan. Lisäksi tästä on apua yrittäjille sekä eri sopijaosapuolille. Jotta yrittäjän palkan määritelmä saataisiin helposti ymmärrettävään muotoon, on siitä muodostettu alla oleva kuvio (Kuvio 6).

Kuvio 6: Yrittäjän palkan määrittely

Kuvion 6 muodostaa keskellä oleva yrittäjä sekä ympärillä olevat yrittäjän tärkeimmät sopimuskumppanit. Yrittäjän tulee määritellä oma ”palkkansa” kaikille näille osapuolille oikealla tavalla. Verottajalle ilmoitetaan se nostettava summa, josta yrittäjä maksaa verot. Tätä summaa kutsutaan palkaksi. Oman talouden osuus on se summa, jonka yrittäjä tarvitsee talouden pyörittämiseen. Tämä kannattaa määritellä todellisen työpanoksen arvon perusteella. Tapaturmavakuutukseen ilmoitettavaa summaa kutsutaan vuosityöansioksi. Sen tulee vuoden 2016 alusta lähtien olla yhtä suuri kuin YEL-vakuutus, jotta vakuutusturva saataisiin oikealle tasolle. YEL-vakuutus on yrittäjän tärkein vakuutus, koska yleisen luulon mukaan se on muuta kuin vanhuuseläke. YEL-vakuutuksen työtulo määrittelee koko sosiaaliturvan, osat on lueteltu kuviossa. YEL-työtulo tulee määritellä todellisen työn arvon mukaan, jotta mahdollisen tapaturman, sairauden tai työkyvyttömyyden sattuessa yrittäjä saisi yhtä suurta tuloa kuin yrittäjänä toimiessaan.

Yrittäjä pyrkii nostamaan oman taloutensa pyörittämiseen mahdollisimman suuren summan, mutta minimoimaan verottajan osuuden. Koska verottajalle ilmoitettava summa on yleensä niin pieni kuin mahdollista, minimoi yrittäjä samalla myös YEL-vakuutuksen osuuden tietämättä sitä, ettei näillä sopijaosapuolilla ole mitään tekemistä keskenään. Jos yrittäjä minimoi YEL-vakuutukseen laittamansa summan, minimoi hän samalla koko sosiaaliturvansa.

Lähteet

Accountor. 2015. Suomalaiset pienyrittäjät kompastuvat verotarkastuksessa samoihin kohtiin. Viitattu 2.10.2015. <http://www.accountor.fi/uutiset/2015/suomalaiset-pienyrittajat-kompastuvat-verotarkastuksessa-samoihin-kohtiin>

Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Jyväskylä: Tammi.

Akavan Erityisalat. 2015. Yrittäminen tämän päivän Suomessa. Viitattu 17.9.2015. http://www.akavanerityisalat.fi/amm_toimintaohjelma_yrittamisen_haasteet_ja_riskit

Asiantuntija. 2015. Asiantuntijan haastattelu. 19.10.2015.

Asiatieto Oy. 2013. Yrityksen perustamisopas. 22. painos. Jyväskylä: Bookwell.

AYT. 2015. Yrittäjän työttömyysturvaopas 2015. Viitattu 7.10.2015. http://www.ayt.fi/sites/default/files/images/ayt_opas_2015.pdf

Elaketurvakeskus. 2015. Yrittäjän vakuutus perustuu YEL-työtuloon. Viitattu 16.10.2015. <http://www.etk.fi/fi/service/yel-yritt%C3%A4j%C3%A4t/237>

Elo. 2015. YEL-laskuri - helppo työkalu yrittäjälle. Viitattu 21.10.2015. https://ext.elo.fi/a3_ext/YrittajanElakelaskinWeb/faces/index.xhtml

Etera. 2015. YEL ja yrittäjän sosiaaliturva. Viitattu 11.10.2015. <http://www.etera.fi/yrittaja/yel/yrittajan-sosiaaliturva>

Fennia. 2015. Henkivakuutus perheen talouden turvaksi. Viitattu 7.12.2015. <http://www.fennia.fi/fi/kotitaloudet/vakuutukset/henkilot/henkivakuutus/>

Finlandia. 2015. Yrittäjä sijoittajana. Viitattu 7.12.2015. <http://www.finlandiagroup.fi/miksi-sijoittaa/yritt%C3%A4j%C3%A4-sijoittajana>

Helsingin Sanomat. 2014. Minna Piin ja Jukka Laurion perheen kuukauden menot. Viitattu 1.10.2015. <http://www.hs.fi/elama/a1398227478000>

Hiitiö, T. 2014. Talousverkko. Viitattu 15.10.2015. <http://www.talousverkko.fi/blog/yrittajan-tyottomyysturva/>

Holopainen, T. 2012. Yrityksen Perustamisopas. Käytännön perustamistoimet. 21. painos. Jyväskylä: Bookwell.

Ilmarinen. 2015a. Yrittäjän eläke syntyy YEL-maksuista. Viitattu 18.9.2015.
<http://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yrittajan-elakevakuutus/yel-maksut/>

Ilmarinen. 2015b. YEL-vakuutus tuo turvaa sinulle ja perheellesi. Viitattu 19.10.2015.
<https://www.ilmarinen.fi/uutishuone/arkisto/2015/yrittaja-yel-vakuutus-tuo-turvaa-sinulle-ja-perheellesi/>

Ilmoniemi, M., Järvensivu, P., Kyläkallio, K., Parantainen, J. & Siikavuo, J. 2009. Uuden yrittäjän käsikirja. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.

Immonen, R. 2015. Osuuskunnan varojenjaon uudistunut verokohtelu. Viitattu 10.9.2015.
<http://www.lrhto.fi/artikkelit/vero-oikeus/osuuskunnan-varojenjaon-uudistunut-verokohtelu1/>

Järvenoja, M. 2007. Yritysjärjestelyjen verotus. 2. painos. Juva: WSOY.

Karttunen, E. 2005. Palkkahallinnon perusteet. Hamina: Yrityssanoma.

Kela. 2015a. Työssäoloehto. Viitattu 6.10.2015. http://www.kela.fi/kenelle_tyossaoloehto

Kela. 2015b. Sairauspäiväraha yrittäjälle. Viitattu 11.10.2015.
http://www.kela.fi/sairauspaivaraha_yrittajalle

Kilometrikorvaus. 2015. Kilometrikorvaus 2015. Viitattu 30.9.2015.
<http://kilometrikorvaus.net/kilometrikorvaus-2015/>

Kondelin, A., Laitinen, M. & Peltomäki, T. 2015. Palkkahallinnon säädökset. 9. painos. Helsinki: Talentum.

Koponen, J. 2011. Yrittäjän verokäsikirja. 4. painos. Helsinki: Verotieto.

Kukkonen, M. & Walden, R. 2014. Pk-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki: Sanoma Pro.

LähiTapiola. 2015. Työtaturma- ja ammattitautilaki muuttuu. Viitattu 30.9.2015.
<http://public.brandgate.fi/lahitapiola/lahitapiola/fi/tiedostot/137307/>

Minilex. 2015. Rangaistus veronkierrosta. Viitattu 2.10.2015.

<http://www.minilex.fi/a/rangaistus-veronkierrosta>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Piensijoittaja. 2013. Kuinka paljon nelihenkiseltä perheeltä menee rahaa kuukaudessa?.

Viitattu 1.10.2015. <http://www.piensijoittaja.net/kuinka-paljon-nelihenkiselta-perheelta-menee-rahaa-kuukaudessa/>

Puustinen, T. 2006. Avain omaan yritykseen. 2. painos. Piikkiö: Kirjakas.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 3.10.2015.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>

Sijoittaja. 2015. Yrittäjä. Viitattu 7.12.2015. <http://www.sijoittaja.fi/sijoita-fiksummin/yrittaja/>

Suomen Yrittäjät. 2015d. Sosiaaliturvamaksu. Viitattu 30.9.2015. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/tyonantajanabc/sosiaaliturvamaksu/>

Suomen Yrittäjät. 2014. Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus. Viitattu 3.10.2015.

<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/verotjarahat/verotus/elinkeinonharjoittajanverotus/>

Suomen Yrittäjät. 2015a. Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 17.9.2015. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/yrittajyysuomessa/>

Suomen Yrittäjät. 2015b. YEL-vakuutus turvaa vanhuutta ja työkyvyttömyyttä. Viitattu

17.9.2015. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/sosiaaliturvaopas/elakkeet/>

Suomen Yrittäjät. 2015c. Työttömyysvakuutusmaksu. Viitattu 30.9.2015.

<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/tyonantajanabc/tyottomyysvakuutus/>

Suomen Yrittäjät. 2015e. Muutos yrittäjän sosiaaliturvaan - samalle viivalle palkansaajan kanssa. Viitattu 3.10.2015. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/sosiaaliturvaopas/tyokyvyttomyys/muutos-yrittajan-sosiaaliturvaan/>

SYT. 2015. Ansiopäivärahan hakuohje. Viitattu 6.10.2015. <https://syt.t5.fi/wp-content/uploads/2015/02/Ty%C3%B6tt%C3%B6m%C3%A4n-ohjeet-2015.pdf>

Taloussanomat. 2014. Säästätkö itsellesi vai yritykseesi, hyvä yrittäjä? Viitattu 7.12.2015.
<http://www.taloussanomat.fi/yrittajan-nordea/2014/11/19/saastatko-itsellesi-vai-yritykseesi-hyva-yrittaja/201415991/325>

Tilastokeskus. 2011. Tulonjakotilasto. Viitattu 23.9.2015.
<http://www.tilastokeskus.fi/meta/til/tjt.html>

Tilastokeskus. 2015a. Yrittäjätulojen otot yritysmäisistä yhteisöistä. Viitattu 23.9.2015.
<http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yrittajatulojen.html>

Tilastokeskus. 2015b. Työkyvyttömyyseläkettä saaneet. Viitattu 22.10.2015.
<http://www.findikaattori.fi/fi/76>

Tilastokeskus. 2015c. Kokoaikaisten palkansaajien lukumäärät ja kokonaisansiot kuukaudessa ammattiluokituksen (AML 2010), työnantajasektorin ja sukupuolen mukaan vuonna 2014. Viitattu 5.11.2015.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__pal__pra__2014/010_pra_tau_101_fi.px/table/tableViewLayout2/?rxid=fa14c01d-9611-401d-a5b9-d35f8b923bfe

Tilastokeskus. 2015d. Sektoritilit (keskeiset taloustoimet) muuttujina Sektori, Taloustoimi ja Vuosi. Viitattu 5.11.2015.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kan__vtp/150_vtp_tau_151.px/table/tableViewLayout1/?rxid=fa14c01d-9611-401d-a5b9-d35f8b923bfe

TVL. 2015. Vuosityöansio. Viitattu 21.10.2015.
<http://www.tvl.fi/fi/Tyotapaturmat/Korvaukset/Ansionmenetykorvaukset/Vuosityoansio/>

TYJ. 2014. Yrittäjän ansiopäiväraha. Viitattu 13.10.2015.
http://www.tyj.fi/fin/ansiopaivaraha/yrittajan_ansiopaivaraha/

Työeläkelakipalvelu. 2015. Yrittäjän työtulo-ohjeet vuonna 2015. Viitattu 16.10.2015.
https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/compilation.faces?folder_id=200649

Valtion tilastotyöryhmä. 2011. Palkkatilasto-opas. Viitattu 16.9.2015.
<http://vm.fi/documents/10623/1170760/Palkkatilasto-opas/195352ce-ee2b-48d0-b4fc-c115de12ce69>

- Vero. 2012. Aloittavan yrittäjän kysymyksiä arvonlisäverosta. Viitattu 3.10.2015.
https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Aloittava_yritys/Aloittavan_yrittajan_kysymyksi%C3%A4_arvonlis%C3%A4verosta
- Vero. 2014a. Palkka ja työkorvaus verotuksessa. Viitattu 20.10.2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Palkka_ja_tyokorvaus_verotuksessa
- Vero. 2014b. Osuuskunnan jakamat ylijäämät, ennakonpidätys sekä Verohallinnolle annettavat ilmoitukset vuoden 2015 alusta. Viitattu 3.10.2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osuuskunnan_jakamat_ylijäämät_ennakonpidätys_2015
- Vero. 2015a. Luontoisedut verotuksessa. Viitattu 23.9.2015. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Ennakkoperinta/Tyonantajat/Luontoisedut/Luontoisedut_verotuksessa
- Vero. 2015b. Välillinen vero. Viitattu 3.10.2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Sanasto/Valillinen_vero
- Vero. 2015c. Mitä verotarkastus on?. Viitattu 2.10.2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Verotarkastus
- Vero. 2015d. Tuloverotus - avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. Viitattu 3.10.2015.
https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus
- Vero. 2015e. Tuloverotus - osakeyhtiö ja osuuskunta. Viitattu 3.10.2015.
https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Tuloverotus
- Vero 2015f. Edustusmenot verotuksessa. Viitattu 30.11.2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Edustusmenot_verotuksessa
- Verohallinto. 2009. Verohallinnon palvelut. Viitattu 3.10.2015. <http://veronsaajat.vero.fi/fi-fi/Sivut/Default.aspx>
- Veronmaksajat. 2014. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. Viitattu 7.12.2015. <http://www.veronmaksajat.fi/sijoittaminen/vapaaehtoinen-elakevakuutus/>

Villa, S., Ossa, J. & Saarnilehto, A. 2007. Yritysmuodot - toiminta, rahoitus ja verotus. 2. painos. Vantaa: WSOY.

Yrittäjän eläkelaki, 22.12.2006/1272. s.l.:s.n.

YrityksenOmatalous. 2015. Usein kysyttyä aloittavan yrittäjän vakuutuksista. Viitattu 18.9.2015. <http://www.yrityksenomatalous.fi/uutiset/yrittajan-abc/usein-kysyttya-aloittavan-yrittajan-vakuutuksista.html>

Yritystulkki. 2015. Palkan maksamisesta aiheutuvat kustannukset ja niiden maksaminen. Viitattu 3.10.2015. <http://www.yritystulkki.fi/alue/jykes/index.php?page=3459&lang=1>

Kuviot

Kuvio 1: Yrittäjä sairaana 300 päivää (Elo 2015).....	26
Kuvio 2: Työkyvyttömyys 40 vuoden iässä (Elo 2015).....	27
Kuvio 3: YEL-työtulo vuodessa.....	39
Kuvio 4: YEL-työtulo 10 000 €/vuosi.....	40
Kuvio 5: YEL-työtulo 45 000 €/vuosi.....	41
Kuvio 6: Yrittäjän palkan määrittely	43

Taulukot

Taulukko 1: Työn tuntihinta kerrottuna työn viikkotuntimäärällä	13
Taulukko 2: Työn arvo kuukaudessa	14
Taulukko 3: Yrittäjän ja palkansaajan asema sosiaali- ja vakuutusturvan suhteen.....	14
Taulukko 4: Nelihenkisen perheen menot vuonna 2015 (Helsingin Sanomat 2014; Piensijoittaja 2013.)	17
Taulukko 5: Saatavilla olevat vakuutusturvat 45 000 ja 10 000 euron työtulolla.....	32

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset.....	53
Liite 2: Pienyrittäjän palkan määritelmä - opas yrittäjille.....	54

Liite 1: Haastattelukysymykset

Työhistorian tausta:

- Ikä
- Toimiala
- Kuinka kauan olet toiminut yrittäjänä?

Varsinaiset kysymykset:

- Miten määrittelet oman palkkasi?
- Nostatko joka kuukausi saman summan?
- Paljonko keskimäärin prosentteina nostat rahaa yrityksestä muina kuin ”palkkana”?
- Miten olet määritellyt työsi arvon?
- Millaiseksi koet työsi arvon suhteessa työmäärään?
- Millaisia vapaaehtoisia vakuutuksia olet ottanut?
- Ovatko verottajalle ja YEL-vakuutukseen ilmoittamasi summat yhtä suuret? Miksi?
- Koetko käteen jäävän osuuden olevan kohtuullinen pakollisten maksujen jälkeen?
- Millä tavalla olet varautunut työkyvyttömyyteen esimerkiksi sairastumisen tai tapaturman takia?
- Oletko varautunut työttömyyteen? Eli oletko työttömyyskassan jäsen?
- Miten haastavaksi koet oman palkan määrittämisen? Löytyykö asiasta tietoa?
- Uskotko olevasi yrittäjänä paremmin tienaava kuin tavallisena työntekijänä?
- Koetko olevasi turvattuna tämän hetkisillä vakuutuksillasi?

Liite 2: Pienyrittäjän palkan määritelmä - opas yrittäjille

Pienyrittäjän palkan määritelmä - opas yrittäjille

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Pienyrittäjän ”palkan” määritelmä lyhyesti.	3
3 Yrittäjän oma talous ja työpanoksen arvon määrittely	4
4 Verottaja	5
5 Yrittäjän sosiaaliturva	6
6 Vapaaehtoinen vakuuttaminen.	9

1 Johdanto

Yrittäjäksi voi ryhtyä kuka tahansa. Perustamiseen ei vaadita tiettyä ikää tai koulutusta, mutta yrittäjäksi ryhtyvä henkilö joutuu ottamaan riskejä ja sietämään painetta sekä epävarmuutta. Ennen yritystoiminnan aloittamista on välttämätöntä tehdä kattava liiketoimintasuunnitelma, jossa yrittäjän tulee ottaa kantaa toiminnan todellisiin kuluihin ja realistisiin tuottoihin.

Aloittavan yrittäjän kannattaa punnita yrittäjänä toimimisen sekä palkansaajana olemisen etuja, molemmissa on omat hyötynsä. Yrittäjyys tuo vapautta, koska voi itse esimerkiksi määritellä oman työaikansa. Todellisuudessa yrittäjä joutuu kuitenkin tekemään paljon enemmän työtä, kuin palkansaaaja saman tulotason eteen, etenkin liiketoiminnan alussa. Yrittäjän tulee olla realistinen liiketoimintasuunnitelmaa laatiessa, koska hänen pitäisi saada itsellensä sama turva, joka kuuluu palkansaaajalle automaattisesti. Avainkysymys yrittäjälle on, haluaako hän työmäärän ja riskien kustannuksella sen vapauden, jonka yritystoiminta mahdollistaa.

Yrittäjän tulee miettiä myös yritysmuotoa. Yritysmuodon valinnassa ei ole olemassa mitään tiettyä yleispätevää kaavaa, mutta valintaa kannattaa harkita huolellisesti. Yritysmuotoa valitessa tulisi huomioida ainakin yrityksen mahdollinen elinkaari, laajentuminen ja verotuskäytännöt.

2 Pienyrittäjän ”palkan” määritelmä lyhyesti

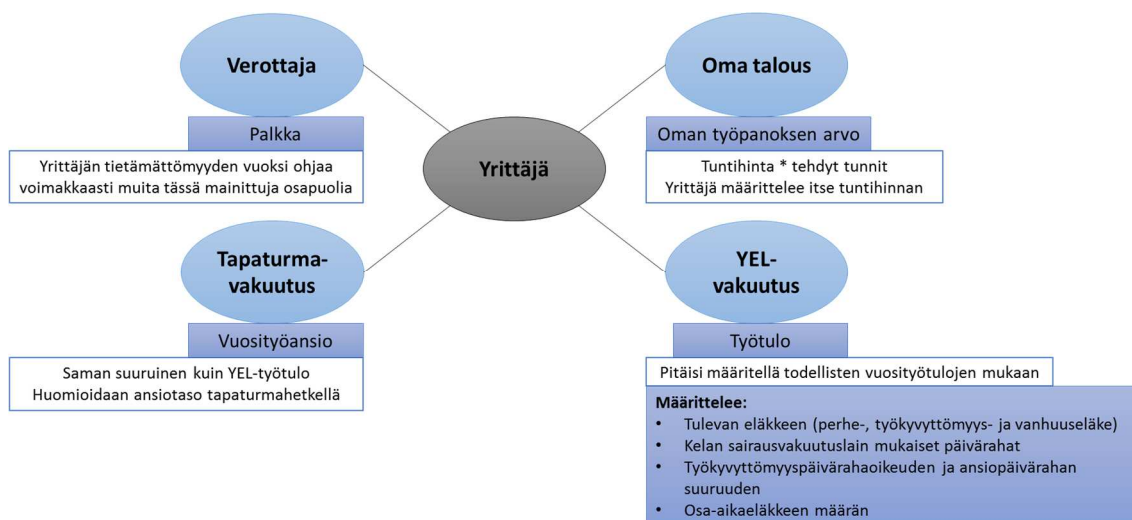
Pienyrittäjän palkkaa ei käytännössä ole olemassa. Yrittäjän ansio määritellään tahosta riippuen hyvin eri tavoin. Yrittäjän itselleen maksamasta rahasummasta termi ”palkka” on ainoastaan verottajan määrittelemä, eikä se ole millään tavoin tekemisissä yrittäjän todellisen työpanoksen arvon tai yrittäjäriskin kanssa.

Yrittäjän ”palkalle” on monta paremmin kuvaavaa sanaa kuten yrittäjän työtulo, vuosityöansio ja työpanoksen arvo. Yrittäjien eläkelain mukaan yrittäjän ”palkasta” käytetään termiä työtulo, joka tulisi määritellä yrittäjän todellisen työpanoksen mukaan. Termiä vuosityöansio käytetään, kun määritellään tapaturmavakuutuksen suuruutta, ja siinä huomioidaan tapaturmahetkellä oleva ansiotaso. Yrittäjän työpanoksen arvo taas on yrittäjän itse määrittelemä summa oman työnsä arvosta.

Yrittäjän ”palkkaan” vaikuttaa ensisijaisesti yrityksen tulos. Yrityksen työntekijöiden määrä tai yritysmuoto ei vaikuta yrittäjän palkkaan millään tavalla. Myöskään yrityksen liikevaihdosta, katteista tai avainluvusta ei pysty määrittämään, millaista palkkaa yrittäjä nostaa tai

mikä on yrittäjän työn arvo. Pienyrittäjän palkkaan vaikuttavat tahot ovat verottaja, eläkevaikutusyhtiö, työttömyyskassa, vahinkovakuutusyhtiö sekä oma talous. Yrittäjän palkan määrittämisen kulmakivi on oman talouden osuuden määrittäminen siten, että yrittäjälle jää sopivasti nettopalkkaa suhteessa kuluihin.

Kuvio 1: Yrittäjän palkan määrittely

Kuvion muodostaa keskellä oleva yrittäjä sekä ympärillä olevat yrittäjän tärkeimmät sopimus-kumppanit. Yrittäjän tulee määritellä oma ”palkkansa” kaikille näille osapuolille oikealla tavalla. Verottajalle ilmoitetaan se nostettava summa, josta yrittäjä maksaa verot. Tätä summaa kutsutaan palkaksi. Oman talouden osuus on se summa, jonka yrittäjä tarvitsee talouden pyörittämiseen. Tämä kannattaa määritellä todellisen työpanoksen arvon perusteella. Tapaturmavakuutukseen ilmoitettavaa summaa kutsutaan vuosityöansioksi. Sen tulee vuoden 2016 alusta lähtien olla yhtä suuri kuin YEL-vakuutuksen työtulo.

YEL-vakuutus on yrittäjän tärkein vakuutus, koska se on muutakin kuin vanhuuseläke. YEL-vakuutuksen työtulo määrittelee koko sosiaaliturvan, osat on lueteltu kuviossa. YEL-työtulo tulee määritellä todellisen työn arvon mukaan, jotta mahdollisen tapaturman, sairauden tai työkyvyttömyyden sattuessa yrittäjä saisi yhtä suurta tuloa kuin yrittäjänä toimiessaan.

3 Yrittäjän oma talous ja työpanoksen arvon määrittely

Yrittäjän on mietittävä, millä tavalla hänen on edullisinta nostaa yrityksen tuloja (palkkana, osinkoina, yksityisottoina vai muuna pääomatulona) ja hänen on samalla kiinnitettävä huomiota yrityksen ja omaan talouden kokonaisuutena. Palkkaa tulee nostaa niin paljon, että oma talous pysyy pystyssä.

Yrittäjä voi määritellä palkkansa esimerkiksi yrityksessä työskentelevän korkeimman asiantuntijan palkan perusteella. Mikäli yrittäjällä ei ole työntekijöitä, voi hän määritellä oman palkkansa suomalaisten mediaani palkan mukaan, joka on vuonna 2015 noin 30 000 euroa. Yrittäjien työtulon mediaani on noin 15 000 euroa.

Yrittäjät tekevät varsinaisen työnsä lisäksi myös muita töitä, joita ei yleensä ehdi normaalin työajan, eli 8 tunnin sisällä tehdä. Näitä ovat esimerkiksi suunnittelu ja mainonta, joihin kuuluu noin puolitoista tuntia perustyöpäivän jälkeen; muut jälkityöt, joihin kuuluu noin puoli tuntia sekä kirjanpitoa tai kassaa varten tehtävät työt, joihin niihinkin kuuluu noin puoli tuntia päivässä. Näiden perusteella yrittäjän normaalin työpäivän pituus venyisi yli kymmeneen tuntiin ja palkan pitäisi olla sen mukaista. Alla olevaan taulukkoon 1 on kerätty erisuuruisia tunti-hintoja ja ne on kerrottu viikkotyötunneilla.

Tuntihinta €	Tuntimäärä	per viikko		
	37,5	40	45	50
20	750	800	900	1000
25	937,5	1000	1125	1250
30	1125	1200	1350	1500
35	1312,5	1400	1575	1750
40	1500	1600	1800	2000
45	1687,5	1800	2025	2250

Taulukko 1: Työn tuntihinta kerrottuna työn viikkotuntimäärällä

Taulukon 1 perusteella jos yrittäjä olisi määritellyt oman työnsä arvoksi 45 euroa 50 tunnilta viikossa, olisi hänen kuukausipalkkansa 9000 euroa. Usein yrittäjien viikkotyöaika venyy yli 50 tuntiin, on työn arvo pienimmälläkin esimerkin tuntihinnalla, 20 euroa tunnissa, 4000 euroa kuussa. Harva yrittäjä kuitenkaan nostaa itselleen 4000 euron kuukausipalkkaa, joten tuntipalkka on määriteltävä todella pieneksi.

4 Verottaja

Yritysmuodon valinta vaikuttaa oleellisesti yrityksen ja samalla yrittäjän verotukseen. Suomessa on neljä erilaista perusyhtiömuotoa, jotka ovat yksityinen elinkeinonharjoittaja, henkilöyhtiö (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö), pienosakeyhtiö sekä osuuskunta. Yksityisliikettä eli toiminimeä ja sen tuloa verotetaan liikkeenharjoittajan tai yrittäjäpuolisoiden omana tulona. Henkilöyhtiöiden tuloa verotetaan yhtiömiesten eli omistajien tulona. Osakeyhtiöitä ja osuuskuntia verotetaan yhteisinä, mutta myös niiden omistajien tuloa verotetaan tietyin ehdoin.

Kaikki menot, jotka syntyvät tulon hankkimisesta, ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Vähennyskelpoisia ovat myös verotettavaa tuloa tuottaneet menot. Kustannukset ja menoerät, jotka aiheutuvat yrittäjän yksityiskäytössä eivät ole vähennyskelpoisia. Alle on listattu muutamia verotuksessa vähennyskelpoisia menoja:

- kaikenlaiset palkat ja palkkiot kaikkine sivukuluineen, jotka on maksettu työpanosta vastaan
- työmatkat
- puolet edustusmenoista
- markkinointi- ja mainosmenot
- erilaisten kokousten aiheuttamat menot

Yrittäjä voi nostaa osan palkastaan luontoisetuna. Luontoisetu tarkoittaa työstä saatua korvausta muuna kuin rahana, eli tavaraa tai palvelua. Luontoisetu on verotettavaa ansiotuloa ja se arvostetaan yleensä käypään arvoon. Käypä arvo tarkoittaa yleensä luontoisedun hankkimisesta muodostuneiden kustannusten kokonaissummaa. Yleisimpiä luontoisetuja ovat puhelin- ja autoetu.

5 Yrittäjän sosiaaliturva

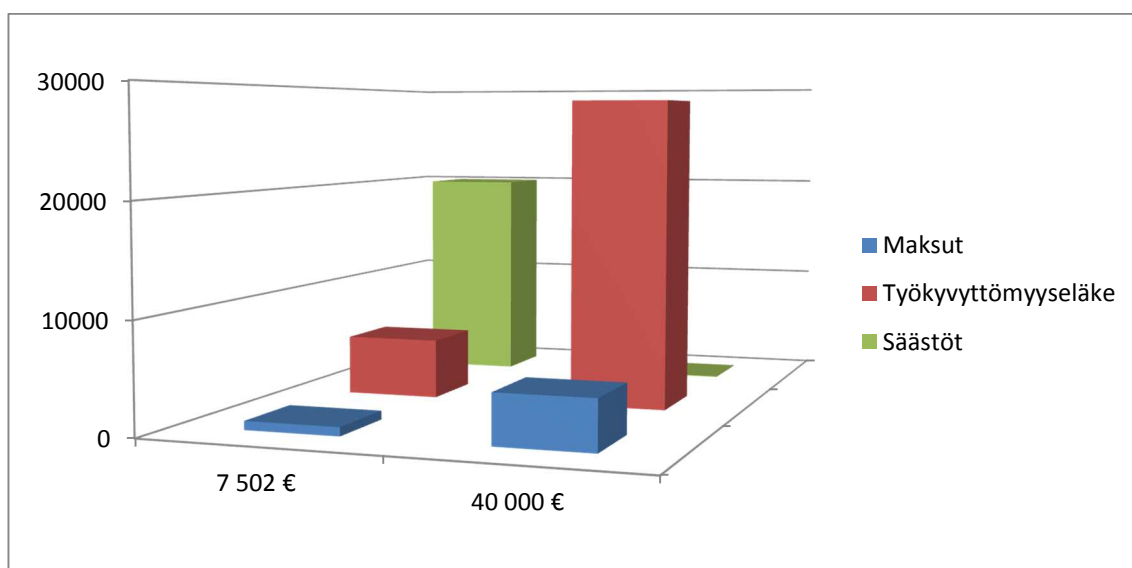
Sosiaaliturvan määrittäjänä on se summa, jonka yrittäjä on ilmoittanut eläkevakuutusyhtiölle YEL-vakuutuksen vuosittaiseksi työtuloksi. YEL-työtulo tulee määritellä yrittäjän todellisen työpanoksen mukaan, koska sen perusteella yrittäjä saa esimerkiksi oikeanlaisen työkyyttömyys- ja vanhuuseläketurvan. Lisäksi YEL-työtulon perusteella yrittäjä saa sairaskorvauslain mukaisen sairauspäivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan. Työttömyysturvan saaminen edellyttää työttömyyskassaan liittymistä. Yrittäjän kannattaa myös hankkia työterveys- huollon palvelut itselleen, jotta sairastumisiin varautuminen helpottuu.

Jokaisen yrittäjän pitää Suomessa hoitaa itse oma eläketurvansa. Eläkevakuutus pitää ottaa puolen vuoden sisällä yritystoiminnan aloittamisesta. Vakuutusvelvollisuus on voimassa, kunhan yrittäjä on 18-68-vuotias, vuosittaiset vahvistetut työtulot ylittävät 7505,14 euroa (maksimissaan 170 373 euroa) vuonna 2015 ja toiminta on kestänyt vähintään neljä kuukautta. YEL-vakuutuksen ottaminen riippuu myös omistajuussuhteista. Jos osakeyhtiössä yrittäjä omistaa yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakkeista, on hän YEL-velvollinen. Avoimessa yhtiössä vakuutetaan yhtiömies ja kommandiittiyhtiössä vastuunalainen yhtiömies. YEL-vakuutus on aina henkilökohtainen.

YEL-työtulon on oltava sen suuruinen, jollaista palkkaa olisi maksettava ammattitaitoiselle henkilölle, joka tekisi työn yrittäjän puolesta. Palkka voi myös olla sen suuruinen, joka keski-

määrin maksetaan korvauksena samasta työstä. Työtulon tulee olla samansuuruinen kuin yrittäjän työn taloudellinen arvo eli työmäärä kerrottuna työn hinnalla. Tämä työtulo ei perustu yrityksen toiminnasta syntyneeseen tulokseen tai liikevaihtoon, mutta niitä voidaan hyödyntää oikean työtulon arvioinnissa.

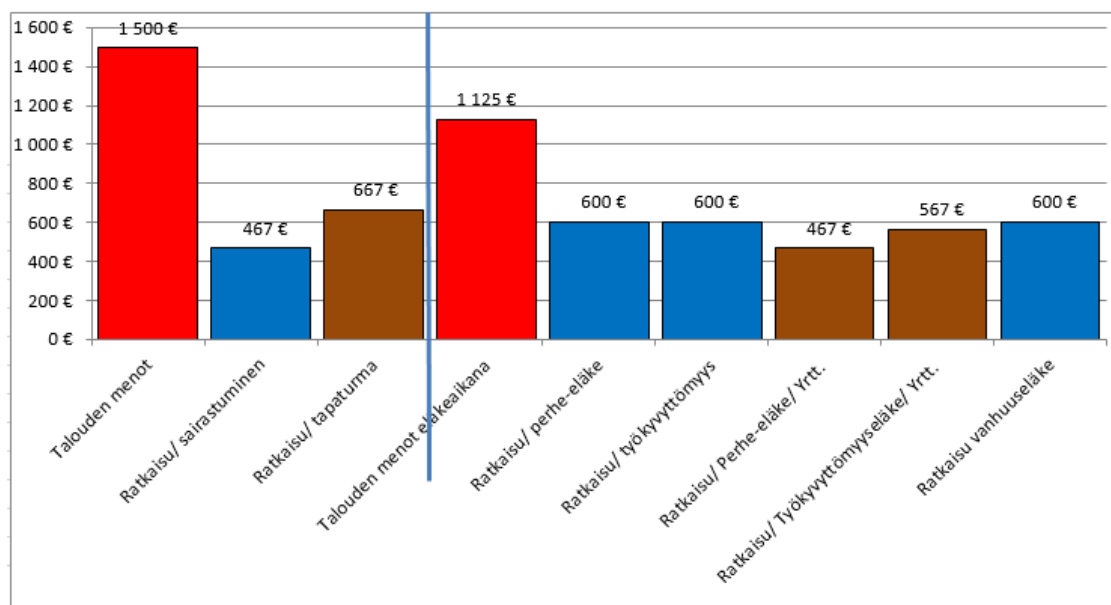
Seuraavassa kuviossa 2 on esitetty, miten YEL-vakuutukseen ilmoitettu vuosityötulo vaikuttaa yrittäjän maksuihin yrittäjän sairastuessa 300 päivän ajaksi. Kuviossa on esitetty kaksi yrittäjää, jotka maksavat erisuuruista YEL-maksua vuodessa. Kuvion vasemmanpuoleinen yrittäjä maksaa YEL-maksua minimin verran, eli 7502 euroa ja oikeanpuoleinen yrittäjä todellisten tulojensa mukaan, eli 40 000 euroa vuodessa.

Kuvio 2: Yrittäjä sairaana 300 päivää

Jos yrittäjä on ilmoittanut YEL-vuosityötuloksi minimin eli 7502 euroa vuodessa, hänen tulee maksaa kuukaudessa YEL-maksua vain noin 150 euroa. Jos tämä yrittäjä sairastuu ja on työkyvytön 300 päivää, hän joutuu kuluttamaan säästöjään noin 20 000 euron edestä ylläpitääkseen saman kuukausittaisen tulotason kuin töitä tehdessään. Sairauspäiväraha jää niin pieneksi, ettei se riittäisi kulujen kattamiseen. Kuvion oikealla puolella on kuvattu tilanne, jossa yrittäjä on ilmoittanut YEL-työtuloksi 40 000 euroa vuodessa. Tämä yrittäjä maksaa YEL-maksuja kuukausittain noin 790 euroa, mutta sairastuessaan hän saa merkittävästi suurempaa sairauspäivärahaa kuin vasemmalla puolella kuvattu yrittäjä, kuten kuvan punaiset palkit näyttävät. Tämän yrittäjän ei tarvitse kuluttaa lainkaan säästöjään. Yrittäjälle on kannattavampaa turvata työkyvyttömyysaika mahdollisen sairastumisen takia todellisten tulojen mukaan määritellyllä YEL-vakuutuksella.

Alla olevassa kuviossa 3 on esitetty yrittäjä, jonka YEL-työtulo on 10 000 € vuodessa. Mikäli yrittäjä on työkyvyttömänä alle vuoden mittaisen ajan sairastumisen takia, hän saa korvauksia 476 €/kk ja tapaturman aiheuttamassa työkyvyttömyydessä vastaava summa on 667€/kk. Tämä summa ei riittäisi edes kiinteiden kuukausittaisten menojen kattamiseksi. Kuviossa on myös esitetty korvauksien määrä, jos yrittäjä jää työkyvyttömäksi yli vuoden mittaiselle ajankaksolle. Hän saa eläkettä enintään 600 €/kk ja vähimmillään 467 €/kk.

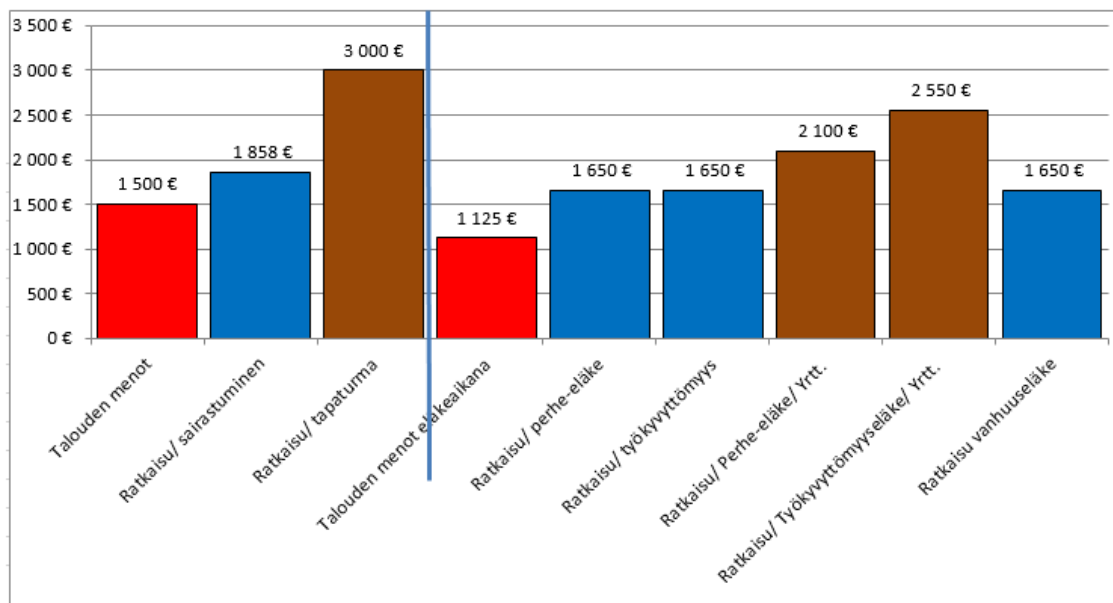

Taulukon tässä osassa on esitetty alle vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet ja korvaukset.

Taulukon tässä osassa on esitetty yli vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet sekä karkeat eläke arviot.

Kuvio 3: YEL-työtulo 10 000 €/vuosi

Alla olevassa kuviossa 4 on esitetty saman yrittäjän tilanne, mutta 45 000 euron suuruisella työtulolla. Kuvion 4 tilanne on aivan päinvastainen, kuin aikaisemmin esitetystä kuviossa 3. Yrittäjän joutuessa työkyvyttömäksi alle vuoden mittaiseksi ajaksi, hänen saamat korvaukset kattavat jopa enemmän kuin, mitä kuukauden pakolliset menot vaativat. Yli vuoden mittaisessa työkyvyttömyydessä korvaukset ovat vähintään 1500 euroa kuukaudessa.

Taulukon tässä osassa on esitetty alle vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet ja korvaukset.

Taulukon tässä osassa on esitetty yli vuoden mittaisen työkyvyttömyyden etuudet sekä karkeat eläke arviot.

Kuvio 4: YEL-työtulo 45 000 €/vuosi

6 Vapaaehtoinen vakuuttaminen

Yrittäjä voi ottaa YEL-vakuutuksen lisäksi muita vakuutuksia, jotka täydentävät omaa vakuutusturvaa. Muut vakuutukset tukevat yrittäjää sekä hänen perhettään koko elämän ajan. Sosiaaliturva perustuu kuitenkin vain vahvistettuun YEL-työtuloon. Tilapäiset muutokset YEL-vakuutusmaksuissa vaikuttavat näin ollen vain eläketurvaan.

Vapaaehtoinen vakuuttaminen on kuitenkin kalliimpaa kuin oman työn todellisen arvon mukaan maksettava YEL-vakuutus, joten YEL-työtuloa ei kannata minimoida siinä toivossa, että saisi vapaaehtoisilla vakuutuksilla itselleen halvemmän turvan. Alla olevaan taulukkoon on lisätty YEL-vakuutukseen automaattisesti kuuluvia osia, joita on mahdollista saada myös vapaaehtoisena. Korvaussummia on vertailtu 45 000 euron ja 10 000 euron työtuloilla. Esimerkiksi perhe-eläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä ei voi korvata millään vapaaehtoisella vakuutuksella. Ne sisältyvät ainoastaan YEL-vakuutukseen. Tapaturmavakuutus on korvattavissa muilla tuotteilla, ja henkivakuutuksesta tehdään aina erillinen sopimus, se ei automaattisesti sisälly mihinkään vakuutukseen.

Tuote / Turva / kk	YEL työ- tulo 45 000 €	YEL työ- tulo 10 000 €	Huomioita
YEL-vakuutus			
Vanhuuseläke	1 650 €	600 €	Täydennettävissä vapaaehtoisella eläke- vakuutuksella
Perhe-eläke	1 650 €	600 €	Turva ei ole korvattavissa muilla tuot- teilla.
Työkyvyttömyyseläke	1 650 €	600 €	Turva ei ole korvattavissa muilla tuot- teilla
Kelan turva*			
Työkyvyttömyys pv. raha	2425 €	589 €	Tapaturma ja sairaus korvattavissa, mutta maksaa paljon
Yrittäjätapaturmava- kuutus*			
Tapaturman hoitokulut	3 000 €	677 €	Olemassa muita ratkaisuja
Työkyvyttömyys pv. raha tapaturmassa			Olemassa muita ratkaisuja
Työkyvyttömyyseläke	2 550 €	567 €	Turva ei ole korvattavissa muilla tuot- teilla, 80 % vuosityöansiosta
Henkivakuutus			Aina erillinen sopimus

Taulukko 2: Saatavilla olevat vakuutusturvat 45 000 ja 10 000 euron työtulolla

Yrittäjän kannattaa harkita myös erilaisia säästämisen- ja sijoitusratkaisuja. Pidemmän aikavälin säästämällä yrittäjän on mahdollista tienata itselleen hyvin rahaa esimerkiksi eläkepäiviä varten. Säästäminen ja sijoittaminen eivät kuitenkaan korvaa riskivakuuttamista, joten vakuutusmaksujen minimointi ei ole sijoittavallekaan yrittäjälle järkevä ratkaisu.